

DACIA

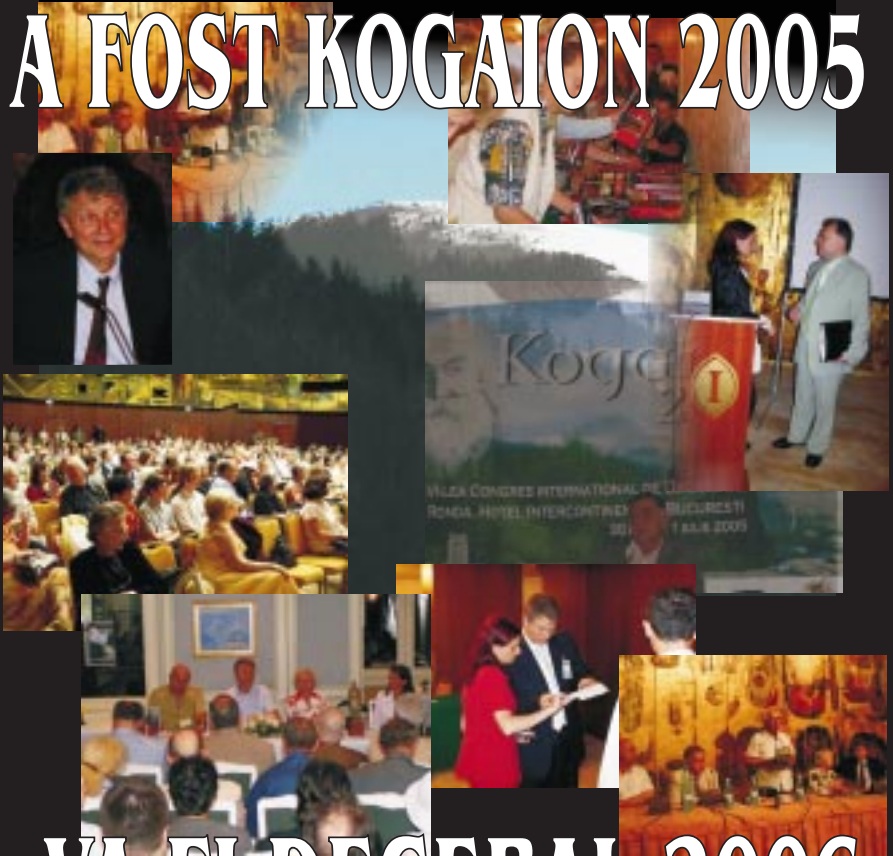
magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

№. 23 - iulie 2005

A FOST KOGAION 2005

VA FI DECEBAL 2006

SUMAR

Noi nu suntem
urmașii Romei –
Cucerirea zonei
Irakului și Iranului

• **Dr. Napoleon Săvescu**
pag. 2

Zeița Hestia, cea dintâi regină a
strămoșilor geto-dacilor

• **Pr. Dumitru Bălașa**
pag. 6

O coronică a popo-
rului dac pe plăcuțe
de plumb

• **Adrian Bucurescu**
pag. 14

Arborii columnei și
traseele trupelor
romane în cele două
campanii dacice

• **Prof. Gligor Hașa**
pag. 16

Introducere în știința istorică

• **Conf.univ. G.D. Iscru**
pag. 20

Mitul Sarabha în
simbolistica tezaur-
ului de la Agighiol

• **Gheorghe Șeitan**
pag. 22

Transilvania inima eternei
Dacormânii – Pacea de la Paris
din 1920, după Primul Război
Mondial • **Dan Ion Predoiu**
pag. 24

EDITORIAL

De ce Decebal?

Vladimir Brilinsky

Fiecare dintre congresele de dacologie și-a avut numele său, legat de o personalitate sau de un eveniment care a marcat considerabil zbuciumata existență a poporului nostru daco-român. La sfârșitul Congresului de Dacologie, Kogaion 2005, s-a hotărât ca viitorul congres să poarte numele de Decebal 2006. Și atunci vine firesc întrebarea. De ce Decebal? La fel de firesc vine și răspunsul pe care mulți îl așteaptă. Un răspuns cu mai multe ramuri, toate pornind de la același trunchi, un trunchi dintre cele mai mărețe și mai demne din câte au existat de două mii de ani încoace.

Anul viitor se împlinesc 1900 de ani de când, prin voia sa, ultimul rege dac pleca în lumea lui Zamolxis printr-un sacrificiu plin de demnitate și curaj, comparabil poate doar cu sacrificiul altui mare domn al istoriei noastre, Constantin Brâncoveanu, cel care mai bine a ales moartea sa și a fiilor săi decât să-și plece capul și țara în fața unui neam de cotropitori, care ne-au umilit nația asemenea romanilor „civilizatori“.

Decebal merită comemorat pentru sacrificiul său inestimabil, închinat neatârării neamului său și pentru că românii au știut dintotdeauna să-și omagieze înaintașii așa cum se cuvine, la împlinirea unor ani cu semnificație. Și mai trebuie comemorat pentru că a fost primul rege a cărui existență a fost autenticată prin scris, mărturie stând inscripția de la Sarmisegetusa, *Decebalus per Scorilo*.

Apoi, pentru că în fața „civilizatorilor“ romani, dornici de jaf și cotropire, mai bine de 15 ani el și-a apărât țara cu o genială capacitate diplomatică și militară, stârnind admirația tuturor, chiar și a

dușmanilor săi. Pentru că regatul său a fost apărat pe granițele României moderne, cu excepția Dobrogei, la fel, Decebal trebuie să fie comemorat. Pentru că de la Decebal au început legendele nemuritoare ale românilor, pentru că Decebal este numele de astăzi a zeci de români, a zeci de străzi, instituții sau fundații, marele rege dac trebuie omagiat în 2006.

Și mai trebuie comemorat pentru ceva. Pentru că unii dintre istoricii noștrii se întrec în a bagateliza importanța domniei și a personalității lui Decebal, pentru că există tot felul de exaltați, cu lebăda pe umeri, cărora în loc să li se ofere locuri la vreun ospiciu, li se organizează oficial simpozioane și primesc dreptul de a rosti în public faptul că Decebal a fost trădătorul și călăul poporului dac. Mai mult, se aude că pedofilul, bețivanul, cotropitorul împărat Traian va beneficia în România anului viitor de atenție specială, la celebrarea a 1900 de ani de la devastarea Daciei, când se delecta cu „civilizatoarea“ imagine a decapitării lui Decebal.

Pentru toate acestea Decebal trebuie reșezat pe locul care i se cuvine de drept de 1900 de ani încoace. Nația română și-a arătat întotdeauna respectul și dragostea față de înaintași și nu va rămâne indiferentă în ceea ce-l privește pe Decebal. Este dreptul său moral de a fi omagiat așa cum i se cuvine unui rege, erou al neamului. Este dreptul regelui dac de a primi aceleași onoruri ca Ștefan cel Mare la 500 de ani.

Este datoria morală a unui întreg popor de a-l așeza o dată pentru totdeauna pe marele rege-erou Decebal pe tronul de aur al istoriei.

•

*Istoria neștiută a românilor***NOI NU SUNTEM URMAȘII ROMEI**• *Dr. Napoleon Săvescu***CUCERIREA ZONEI IRAKULUI ȘI IRANULUI***(continuare din numărul trecut)*

În primăvara anului 331 î.d.H., la vârsta de 25 de ani, Alexandru își continua marșul în cucerirea Lumii Antice, alergând după același Darius.

Acesta va încerca să-l cumpere pe tânărul macedonean oferindu-i, la început, recunoașterea unui imperiu cu limita în centrul Anatoliei, până la râul Halys. Apoi își extinde oferta, de astă dată, limita noului imperiu oferit acestui tânăr de 25 de ani fiind nici mai mult nici mai puțin decât fluviul Eufrat și, în plus, fabuloasa sumă de 30.000 de talanți împreună cu una dintre fiicele sale. Săracul general Parmenia spunea: „eu aș accepta această ofertă“, dar nu și tânărul nostru trac-macedonean la care dorința de aventură și luptă era primordială și nu aceea de a se așeza cuminte la locul lui și să-și clădească o familie în liniște și pace. El îi va răspunde lui Darius: „cheamă-mă „Marele Rege“ și te voi lăsa să trăiești pe lângă mine ca vice-rege, ori oprește-te din fugă și vino să ne luptăm“.

Este imposibil de înțeles incompetența lui Darius, care deși avea sub mâna lui o uriașă armată, îi era frică de un grup de soldați macedoneni. Alexandru îl va sfârâma din nou în lupta de la Arbela (Gaugamela), unde va sosi cu 40.000 de infanteriști și 7.000 de cavaleri. Darius îl va întâmpina cu peste 200.000 de infanteriști (după alții chiar 1.000.000) și mai mult de 34.000 de călăreți. Astfel, la sfârșitul verii anului 331 î.d.H., mai precis pe 1 octombrie, pe o vreme călduroasă și plină de praf și de un vânt fierbinte, alergând printre dealurile Kurdistana-

nului, cei doi, Darius și Alexandru, se vor găsi din nou în față.

Bessus, șeful cavaleriei din nordul Afganistanului, lansează un atac asupra aripii drepte macedonene dar, spre ghinionul lui, în loc să se oprească la grecii pe care-i sfârâmasese, își continuă atacul nimerind în fața falangelor macedonene, trupe specializate în astfel de lupte, care, într-un nor de praf, distrug cavaleria persană.

Alexandru aleargă după Darius care scapă din nou. Bătălia de la Arbela (Gaugamela) a fost poate una dintre cele mai decisive: numărul morților în armata lui Darius s-a ridicat, după unii, la 56.000, dar adevăratul număr al acestora nu se va ști, probabil, niciodată. Istoria e scrisă întotdeauna de învingător! Tânărul Alexandru își va continua drumul hărăzit de destin, va pătrunde în Babilon, unde se va odihni, apoi va continua invazia zonei Iranului de azi, va arde orașul „cel mai urât din lume“, va distruge Persepolis în fața armatei persane paralizată de frică. Alexandru va găsi comoara regilor persani, compusă din peste 120.000 de talanți de aur. Armatei lui, obosite, dar victorioase, îi oferă orașul spre jefuire – frumoasă recompensă. Ce vor fi simțit persanii despre aceasta este ușor de imaginat: și azi el îl consideră pe Alexandru drept un măcelar, o făptură diabolică care le-a dărâmat templele și le-a ucis preoții, le-a ucis cea mai prețioasă carte religioasă, „Avesta“, scrisă cu aur pe 12.000 de pieci de animale.

Va urma fuga după Darius, care se ascunsese la Ecbatana, 600 de km nord de Persepolis, avându-i alături de el pe mercenarii greci, credincioși

lui, cât și pe satrapul Bessus, conducătorul cavaleriei de la Arbela. În fierbinte lună iulie a anului 330 î.d.H., Alexandru afla că Darius a părăsit Ecbatana, îndreptându-se spre zona Afganistanului de azi. În 11 zile de marș forțat macedonenii ajung la Raz (vechiul Teheran), obosiți, însetați, aproape târându-se prin marea de nisip. Ciudată este și frica lui Darius; având o armată de zece ori mai mare și mai puternică, fugea de un grup nebun de macedoni care nu-i doreau nimic altceva, decât să-l facă să dispară. Între timp, în tabăra lui Darius se propuneau schimbări; propunerea de înlocuire temporară a lui Darius cu Bessus, satrapul Betriei, va fi respinsă de Darius, care va muri, fiind ucis chiar de „credincioșii“ săi, care-l vor părăsi, înjunghiat, într-o căruță. De aici istoricii, învingătorii, vor scrie iar istoria lor, a câștigătorilor. Ei vor descrie cum un soldat din armata lui Alexandru îl va găsi pe Darius, încă în viață, îi va aduce apă într-un coif, iar înainte să moară, marele rege al Imperiului persan, îl va întâlni pe Alexandru și îi va mulțumi pentru felul în care îi tratase familia. Ba chiar mai mult, cu limba de moarte îl va numi succesorul său la tronul Marelui Imperiu Persan. Istoricii, istorici, istorici și atunci, ca și acum, scriau o istorie părtinitoare, o istorie a învingătorului fără scrupule și rușine în fața posterității!

Adevărul este că, Darius era deja mort la sosirea lui Alexandru, iar corpul său a fost trimis înapoi la Persepolis, nu așa de mult din respect, cât pentru a arăta familiei acestuia și lumii persane corpul neînsuflețit al

marelui Darius. Ce a urmat după aceea nu se deosebește de ce urmasa cu câțiva ani în urmă în regatul Macedoniei, după moartea lui Filip al II-lea.

De astă dată toți, copiii lui Darius au fost fie „îndepărtați“ pentru totdeauna din această lume, fie căsătoriți cu macedonenii – în felul acesta nelăsându-se nici un urmaș demn de a-l continua în viitor pe fostul rege al regilor, pe Darius.

Acum, după ce au cucerit Persia, se vor întoarce acasă acești macedonenii? Nu! Alexandru le va vorbi de zilele în care ei ar trebui să-l învingă pe Bessus, care, între timp se declarase rege. El, Alexandru, îi va purta spre „sfârșitul“ pământului pe aceleași drumuri ale istoriei pe care vor păși Gingis Han (Genghis Khan), ori Marco Polo. De la vârsta de 27 de ani până la 29 el îi va purta de pe întinderile Afganistanului, Uzbekistanului și Tadjikistanului de azi până la Samarkand. Se va căsători cu Roxana, cea mai frumoasă fată din Asia, nu înainte de a-l omorî, într-o criză de personalitate, pe vechiul său prieten și tovarăș de arme – Cleitus. Ce l-a făcut pe tânărul Alexandru să renunțe la farmecele Eunucului Bagoas, la tânărul Euxenippos sau la vechiul „prieten“ Hefaistion și să se îndrăgostească de tânăra și frumoasa Roxana nimeni nu știe. Cert este că în urma unui banchet „splendid“, barbaric, cu mult consum de alcool, ea, Roxana, a fost adusă să danseze în compania altor fete, ca să aterizeze în „inima“ lui Alexandru. Dar firea totalitară și despotică a tânărului „zeu“ va exploda iarăși când un grup de pași, toți tineri, sub 20 de ani, sătui de alergături, au plănuit asasinarea lui. Aceștia vor fi descoperiți și torturați fără milă, până la moarte. În final, Alexandru îl va acuza pe nepotul lui Aristotel, pe Calisthenes, de a fi organizat complotul, istoricul, omul care i-a construit mitul, pe greul care a creat și realizat prin lingușirile lui „monstrul“ Alexandru. Calisthenes, în

plus, a mai avut „tupeul“ să-l compare cu Patrocle (Patroclus, din Iliada), prietenul și iubitul lui Achile. Cum adică? El, Alexandru, să nu fie comparat cel puțin cu Achile? Ca urmare, Alexandru nu numai că l-a torturat, dar l-a și crucificat.

CUCERIREA ZONEI PAKISTANULUI ȘI INDIEI 327-326 î.d.H. CHEMAREA STRĂBUNILOR

La vârsta de 29 de ani, când alți tineri nu știu încă de ce să se apuce în viață, el, Alexandru, se vedea un „zeu“. Cucerise aproape toată lumea știută până la el, dar – nu toată!

El voia totul, așa că în primăvara anului 327 î.d.H. îl vom găsi pe pantele muntoase ale Hindu-Kush-ului, undeva între Pakistanul și Afganistanul Nuristan, plin de energie, mânat de o dorință demonică de a stăpâni toată lumea. Așa cum îl învățase Aristotel, el voia să vadă, din vârful acestor munți, sfârșitul, limita pământului. Ce o fi simțit el, oare, când a descoperit că „eminentul“ lui învățător a calculat greșit? Probabil în acel moment, dorința de cunoaștere și mai puțin de cea de cucerire îl purta tot mai departe, sau poate nu era altceva decât o chemare a străbunilor, care cu mai puțin de 2000 de ani înaintea lui, carpato-danubienii, vedicii, arieni, ori cum vreți să ne numiți, în urma măcelului de la Harrapa, pătrundeau în India pe cursul superior al Indusului.

Ei, carpato-danubienii-arieni, au cucerit India nu numai militar ci, în special, spiritual.

Despre India, Alexandru nu știa prea mult, se pare că „serviciul lui secret“ – format în majoritate din neguțătorii greci – nu pătrunseser în această zonă. Cunoștințele lui se limitau la frontiera nord-vestică a Punjab-ului.

Tânăr, abuziv, căruia îi plăceau bețiile, orice se poate spune rău despre tânărul Alexandru, dar nu i se poate contesta seriozitatea și meticulozitatea

în pregătirea unei invazii; la fel și de astă dată, după ce va studia cu atenție toate informațiile primite despre India, el își va împărți armata în două: (1) grosul ei îl va pune sub conducerea „iubitului“ lui prieten Hefaistion, iar o mică parte (2) o va conduce el însuși și va avea un caracter, mai curând, de exploatare a Indiei.

Ei vor merge împreună de la Kandahar până la Kabul și de acolo până la Bactra (balkh). Se vor reîntoarce la Kabul și de acolo drumul lor se va despărți: Hefaistion își va conduce armata la sudul râului Kabul spre Taxila, al cărui rege va fi de partea macedonilor; nu la fel va face alt rege din partea vestică a fluviului Indus, care, la Charsadda, va fi învins de Hefaistion și chiar omorât.

Alexandru se îndreaptă cu mica lui trupă în nord, spre Hymalaia, trecând prin valea Kunarului, ajungând până la Pir Sar (Dornos), undeva pe la poalele acestor munți (din estul Afganistanului de azi până la frontiera nord-vestică a Pakistanului).

Ce-l mâna pe tânărul rege macedonean erudit pe aceste meleaguri, atunci în antichitate, atunci, în urmă cu mai bine de 2.300 de ani? Poate acea chemare a străbunilor!

Undeva în văile Kunarului, între Afganistanul de azi și Pakistan, a avut loc un incident extraordinar: în micul orașel Nysa localnicii au venit la armata macedoneană cerându-le protecția, spunându-le că ei sunt nimic altceva decât descendenți ai zeului Bachus, zeu tracic, preluat mai târziu de greci și de romani, Bachus, zeu al beției, vinului, extaziei (provocate de amestecarea în vin al unei vițe sălbatică), intoxicație care provoca acțiuni impredictibile la cei ce se „drogau“ cu aceasta. Că Alexandru și ai lui macedonenii erau alcoolici era greu de spus, dar și de contestat. Pe atunci, oamenii „aleși“ nu aveau prea multe de făcut ca să se distreze, în plus, macedonenii, ca și mercenarii greci care-i însoțeau

*Alexandru și Darius în lupta de la Issu
(după un mozaic de la Pompeii)*

erau oamenii timpurilor lor: creduli, superstițioși, religioși, posedați de demoni ori de zei.

De fapt, nici azi, după 2.300 de ani, oamenii nu s-au schimbat prea mult și chiar când trimit rachete pe alte planete, călătoresc pe Lună sau simplu „în spațiu“, continuă să fie superstițioși ori să creadă în ființe supranaturale la care se închină cu evlavie; deci, ce le putem cere acestor oameni de acum 2.300 de ani! Povestea acelor „străbuni“ nu a făcut decât să-i confirme lui Alexandru, dreptul de a fi acolo și să-i crească și mai mult interesul în exploatarea acelei lumi. Să nu uităm că, pentru timpul său, el era un om deosebit de educat, erudit, cult. După pasajul prin valea strămoșilor, el va ajunge la Massaga, în valea râului Swat, unde a întâmpinat rezistență, până când conducătorul armatei inamice a fost ucis. Atunci, regina locală, o femeie foarte frumoasă, îi va deschide porțile cetății și nu numai pe aceea; se pare că ea i-a adus pe lume și un copil. Alexandru le-a promis soldaților indieni, care luptaseră împotriva sa, libertatea, dar în timpul nopții, i-a măcelărit. El nu avea nevoie de soldați inamici în spatele său.

Comportamentul lui pare, de multe ori, cel al unui jucător modern de șah.

Alexandru își continuă campania

spre centrul Indiei cu 80.000 de soldați, animale, care și tunuri de luptă, elefanți, plus oameni de știință, botaniști, istorici și topografi (care măsurau continuu distanța: Macedonia – capătul lumii). El traversează râuri și fluvii, văi, dealuri și munți, deșerturi și mări, spre a-și îndeplini destinul. El îl va întâlni pe ramanul, Rajah, Porus, împărat al Indiei, care îi va sta în față cu 30.000 de soldați și o cavalerie de 2.000 de oameni alături de care mai avea și un „regiment“ de „tancuri ale antichității“, respectiv 300 de elefanți. Astfel, în jurul zilei de 21 mai a anului 327 î.d.H., într-o zi însorită, pe râul Jhelum (Hydaspes), umflat de apa topită a zăpezii, cât și a ghețarilor din munții Hymalaia, Alexandru își va construi un pod de vase, surprinzându-l pe fiul lui Porus, care credea că, cu o cavalerie de 2.000 de oameni și 50 de cariote (cărute de luptă) îl va speria pe macedonean. Dar el s-a înșelat și nu numai atât, dar a și fost omorât. În acele timpuri nu te puteai juca cu un macedonean! Ramanul Porus, probabil un urmaș al acelor strămoși carpato-danubieni, înalt de 1,80 m, un adevărat gigant pentru acea vreme, îl va întâlni în luptă pe macedonean. La început, „divizia“ de elefanți va face ravagii printre macedoneni și ale lor falange,

dar nici asta nu va dura prea mult, ochii elefanților fiind principala țintă a sulițelor lungi, falangiste, dar și trompele lor tăiate de săbiile macedonene. Istoricul Arian îi descrie pe acești elefanți, arătând la sfârșit ca niște corăbii răsturnate pe mare. Tot același istoric, Arian, ne spune că numărul morților în tabăra lui Porus a fost de 20.000; Diodorus vorbește de 12.000 de morți, 9.000 de prizonieri și 80 de elefanți morți. Dacă după **măcelul de la Harrapa**, făcut de carpato-danubieni-vedici la 2.000 î.d.H. aceștia au pătruns pe valea Indus-ului, acum, după cca. 1.700 de ani (327 î.d.H) alt măcel a avut loc; Porus a scăpat masacrul. El îl va întâlni pe Alexandru, cerându-i printr-un interpret, să-l „trateze ca pe un rege“. Alexandru o va face și, chiar mai mult, îi va mări imperiul, adăugându-i și teritoriile ocupate de la inamicii acestuia. Pentru macedonean, era mai bine să aibă un prieten decât un dușman.

O monedă din acele timpuri, făcută în Babilon, ni-l înfățișează pe Alexandru călare pe Bucefal, atacându-l pe Porus care se găsea pe spatele unui elefant. Pe cealaltă față a monedei avem portretul lui Alexandru care, asemănător zeului suprem al traco-dacilor, Gebeleizis, are în mână dreaptă un fulger, iar cu stânga se sprijină într-o suliță. Bătălia de la Jhelum, deși câștigată, îl va mâhni profund pe tânărul de 29 de ani: el îl va pierde pe Bucefal, calul lui drag, care moare rănit în luptă (sau, după alții, de bătrânețe). Bucefal a fost animalul credincios care timp de 20 de ani l-a însoțit peste tot.

Un monument va fi ridicat în cinstea cailor de luptă, de fapt, în cinstea credinciosului lui cal – Bucefal. Locul monumentului a fost identificat la Jalapur, loc pe care chinezii budiști îl vor numi mult mai târziu „orașul faimosului cal“.

După o lună de repaus pe malurile râului Jhelum, când au avut loc spectacole muzicale și competiții

atletice, Alexandru își va ridica iar armata, ducând-o mai departe „în inima Indiei“. La fel cum mai târziu Magelan și Cristofor Columb vor explora mările pentru a descoperi sfârșitul lor, el, Alexandru, voia să facă același lucru pe uscat, voia să vadă unde se sfârșea pământul! Botaniștii care-l însoțeau erau încântați de noua floră descoperită, de bumbacul care făcea posibilă obținerea de haine din astfel de plante. Musonul era observat și comentat de Theophasus, a cărui lucrare pierdută a fost regăsită, tradusă în limba persană într-o bibliotecă din nordul Indiei. Alexandru își împinge armata întâi spre est până la râul Beas (Hyfastic), cel mai îndepărtat loc știut până atunci de istoricul Arrian.

El auzise că, dincolo de acest râu, ar exista un regat, pe Gange, cu capitala la Patna, oraș care rivaliza cu Babilonul, cu o populație de 400.000 de locuitori, 564 de turnuri de apărare și 60 de porți. Cine-i putea opri setea de aventură, de cucerire a acelei împărății? Cine? Dar armata era obosită de ploile din timpul perioadei musonice, îmbolnăvită de malarie (chinina se pare că au cunoscut-o atunci de la indieni), de dizenterie, speriată și decimată de șerpilor veninoși; soldații obosiți și uzi nu mai visau ca în urmă cu 7 ani, când traversaseră Dardanalele în Asia, la aventuri și bogății.

Coenus, unul dintre cei mai devotați comandanți de falangă îi va spune că din armata originală au rămas foarte puțini: „unii au murit în bătălii, alții sunt invalizi, mulți au fost lăsați în diferite părți ale Asiei, dar cei mai mulți au murit bolnavi de tot felul de boli; puținii supraviețuitori vor să vadă dacă părinții le mai sunt în viață, vor să-și vadă soțiile și copiii, vor să-și vadă locurile natale“. Nemulțumit, Alexandru le spune că va merge singur înainte numai cu voluntari, ceilalți se pot întoarce acasă, în Macedonia, să spună că și-au întors spatele la el și l-au lăsat singur printre inamici. Dar nici aceste fraze nu au

convins pe nimeni, așa încât se vor întoarce spre Jalapur. Dar dacă armata a acceptat aparent în a merge mai departe, spre Est, Alexandru va încerca să-i aducă „acasă“ mergând spre sudul Indiei, continuând să traverseze locuri noi, să le exploreze. Între timp, Coenus va muri. Roxana, soția lui Alexandru îi va aduce pe lume un fiu care va muri însă în toamna anului următor. Alexandru își va pregăti o flotă de peste 2.000 de vase pe care o va comanda, cu intenția de a atinge Oceanul Indian. Prietenul său, Hefastion, se va așeza în fruntea armatei de 200 de elefanți și îl va urma de-a lungul fluviului Indus. Infanteria și cavaleria, avându-l comandant pe Craterus, va mărșălui și ea de-a lungul malurilor fluviului. Trebuie să fi fost un spectacol fantastic, grandios, să vezi mobilizându-se acele trupe, **cruciada împotriva Imperiului Persan** transformându-se într-una împotriva locuitorilor Asiei! Soldații macedoneni vânau, pedepseau, distrugeau orice împotrivire. Începuse teroarea contra oricărei împotriviri. Macedonenilor li s-a împotrivit o populație locală, în orașul Multan. Soldații, obosiți și bolnavi, nu prea mai aveau chef să mai cucerească un oraș; Alexandru se va cățăra pe una dintre scările de asalt, care se va rupe. Văzând „roșu“ în fața ochilor, tânărul macedonean uită cine este, se agață cu mâinile de zidul dușman, sărind înăuntru cu alți trei însoțitori. Bucuria apărătorilor cetății, care au tăbărât pe ei, cu mic și mare, ba chiar o săgeată îi va străpunge pieptul în partea dreaptă. Cu acel scut al lui Achile, luat din Troia, cei trei tovarăși îl vor acoperi, încercând să-l scape de furia apărătorilor. Soldații macedoneni din afara zidurilor, înțelegând dezastrul, vor lupta nebunește și-i vor masakra pe luptătorii inamici până la unul. Ei credeau că Alexandru al lor era mort, dar el a fost adus, aproape mort, în tabăra unde doctorii se întrebau dacă să încerce sau nu să-i scoată săgeata din piept. Într-un moment de

luciditate, Alexandru deschide ochii și le cere să o facă. Doctorul Critobulos o va face: sânge și aer a țâșnit după scoaterea săgeții din rană, din plămânul drept al „Zeului Macedonean“. Dar sănătatea de fier, cât și tinerețea sa vor învinge și el va supraviețui. Totuși localnicii din zona Multan și Ucher spun azi că, de fapt, „Alexandru a murit atunci și a fost înmormântat undeva pe acolo. Comandanții lui nu au vrut să descurajeze armata și au declarat că este încă în viață“. Adevărul este că Alexandru își va continua drumul pe apă încă 9 luni; în timpul acela ei au venit în contact cu filosofia vedică, ce se practică în India de peste 2.000 de ani, adusă de carpato-dunăreni. Alexandru va fi intrigat de filosofia sceptică, rațională și materialistă vedică și de asemănarea ei cu ce se practica în acea vreme în Grecia (vezi p.204 „*To the ends the Earth*“ de Michael Wood), în special în ceea ce privea legile naturale ale Universului. Este dificil pentru noi să speculăm azi dacă el știa sau nu că originea acelor filosofii vedice își avea era în spațiul Carpato-dunărean, ca și cea grecească, de altfel. Nu numai indienii, dar și grecii se adăpaseră la același izvor al cunoașterii, amândouă civilizațiile construindu-și filosofii pe baza celei pelasgice, ariene, carpato-danubiene, pe cea a strămoșilor noștri. De-a lungul Indusului, trupele lui Alexandru vor întâlni pe cele ale regelui Indian Musicanus care, prefăcându-se prieten, la început, mai târziu îl va ataca, dar va sfârși crucificat. Peste 80.000 dintre soldații lui fiind uciși de trupele macedonene. În vara anului 326 î.d.H. Alexandru a ajuns la Patala (Hyderabad); folosind notele amiralului lui, Nearchus, istoricul Arrian va publica o carte separată intitulată „India“.

Ajungând la acest punct terminus, Alexandru a decis „întoarcerea acasă“.

(continuare în numărul viitor)

Zeita Hestia, cea dintâi regină a strămoșilor geto-dacilor

Pr. Dumitru Bălașa

Cel dintâi stat european cunoscut în perioada matriarhatului, condus de o regină, a fost acela al strămoșilor Geto-Dacilor. Lucrând la un studiu intitulat *Dacii de-a lungul mileniilor*, am fost impresionat de concluzia fostului meu prieten, C.S. Nicolăescu-Plopșor, cu privire la rezultatul săpăturilor arheologice de la Bugiulești în județul Vâlcea. Este vorba de un material osteologic animal, datând din Villafranchian (perioada quaternară, între 1,7-1,9 milioane de ani). Tot aici, Plopșor a descoperit cele mai vechi unelte de lucru de pe teritoriul Daco-României: „oase de animale, sparte și fasonate, pentru a fi folosite la străpuns, tăiat, despicat, răzuit și zdrobit... Aceste descoperiri au situat zona Bugiulești printre vetrele de antropogeneză din Europa, ca una dintre cele mai vechi stațiuni ale hominizilor de pe continentul nostru“. Tot aici a descoperit resturi de fosile ale hominizilor, care au confecționat sculele menționate mai sus. Autorilor acestor scule le-au dat denumirea de *Australanthropus Oltenensis* (Alexandra Bolomey, în *Dicționar de istorie veche a României*, 115).

Altă categorie de instrumente, silex, a fost descoperită, de același cercetător, pe Valea Dârjovului în județul Olt, pe Valea Mozacului în județul Argeș și la Rahovița în județul Sibiu. Este vorba de așa-numitele „unelte de prund“. Așchii de piatră s-au găsit și la Ripiceni în județul Botoșani. Prin acestea se documentează existența celor mai vechi hominzi pe pământul Daco-României.

În urma acestor descoperiri arheologice și în special a celor trei tăblițe de la Tărtăria (județul Alba), cercetătoarea americană Maria

Gimbutas constată că „România este vatra a ceea ce am numit Vechea Europă, o entitate culturală cuprinsă între 6500-3500 a.C., axată pe o societate matriarhală, teocratică, pașnică, iubitoare și creatoare, care a precedat societățile indoeuropene patriarhale. Ea precede cu câteva milenii pe cea sumeriană“ (*Civilizație și cultură*, 49). În această perioadă a matriarhatului se înscrie viața și activitatea reginei Hestia a strămoșilor Geto-Dacilor sau a Traco-Dacilor.

Regina Hestia. În volumul *Izvoare privind istoria României* (Fontes, I, 768), la indicele alcătuit de lingvistul H. Mihăescu se precizează sumar: „*Hestia, zeiță a vetrei și a focului la Geți*“. De la indice a trecut la texte.

Primul scriitor antic care amintește de Hestia este Herodot (cca 425 a.C.). El spune că Sciții se închinau „înainte de toate, la Hestia, apoi la Zeus și la Geeă“. Tot el aduce un amănunt: „în limba scitică Hestia se spune Tabiti“ (Fontes. 33). Deci, zeiță focului la Sciți purta numele de *Tabiti*. Trebuie să mai menționăm că în acest timp zeița Hestia trecuse de la Traci în Olimpul grecesc. Hesiod alcătuiuse, prin secolele VIII-VII, o teogonie după bunul plac, ca să pună ordine între zei. În felul acesta, zeița Geților, Histia sau Hestia, devine tacit zeiță a Grecilor și a popoarelor de cultură grecească.

Tot Herodot, menționând luptele lui Darius cu Sciții, arată că Idanthyrsoș, regele acestora, a spus solului trimiși de Perși: „Ca stăpân, eu recunosc numai pe Zeus, strămoșul meu, și pe Histia, regina Sciților“ (Eadem, 57). Prin Sciți el înțelege pe Geți. Situația Hestei este clarificată pe parcurs de Diodor din Sicilia, care scrie că „la Ariani, Zarhrausthes a făcut să creadă că o

zeitate bună i-a dat legile întocmite de el. La așa-numiții Geți, care se cred nemuritori, Zamolxis susținea că și el a intrat în legătură cu regina Hestia, iar la Iudei, Moise, cu divinitatea căreia i se spune Iahve“ (Eadem, 189). Este vorba de cei trei mari reformatori și legislatori ai lumii vechi: Zoroastru al Perșilor, Lamolxis – aducătorul Beleginelor (a legilor frumoase) pe care le primise de la zeița Hestia, și Moise, care primise Decalogul. Cu aceștia ne aflăm în perioada patriarhatului.

Hestia sau Histia, zeița Geților, ca pământeană, a fost regină a strămoșilor Traco-Dacilor în perioada matriarhatului, o regină fecioară, care în cea mai îndepărtată antichitate a organizat statul strămoșilor Traco-Geților și cultul focului în vatra „Cetății regale“, o mică fărâmă din soare – focul ceresc care topea gheața și oferea muritorilor căldura necesară vieții.

Genealogia reginei Hestia, alcătuită de Hesiod, nu are nimic comun cu realitatea. El nu a făcut altceva decât să introducă cultul zeiței Hestia de la Geto-Daci în lumea greacă, romană și a altor popoare. La Romani, Hestia apare sub numele de *Vesta*, iar preotesele sale s-au numit *vestale*. Regina Hestia sau Istia, Iesta sau Vesta și-a desfășurat activitatea în jurul fluviului Istru, la Traco-Daci. Că ea a fost în adevăr regină pământeană ne încredințăm faptul că a fost reprezentată plastic „uneori ținând în mână sceptrul, emblemă a suveranității“, iar în „Statuia Giustiniani“ aflată într-un muzeu din Roma o vedem înveșmântată într-un dublu hiton (cf. Al. Mitru). Emblemele suveranității acestei zeițe sunt o dovadă că a fost regină. Apoi a fost introdusă de Hesiod în panteonul

Olimpului și adorată pe un vast teritoriu auro-afro-asiatic.

Descoperirea a numeroase statuete feminine (bogat inventar de figurine feminine prezentat de Radu Florescu și Ion Miclea în *Preistoria Daciei*) dovedește evoluția și cultura regatului traco-dac, în perioada matriarhatului. La acestea se adaugă cele 21 de statuete feminine descoperite lângă Moinești-Bacău, într-un sanctuar. Dintre ele, 15 sunt așezate pe câte un tron de lut ars. O „Mare zeiță” s-a descoperit la Tufești-Botoșani, alta la Liubceva în Caraș-Severin. Acest mare număr de figurine ilustrează ca în nici o parte a

Terrei perioada matriarhatului avansată în Daco-România. Pe drept cuvânt, Vasile Pârvan spunea că „divinitatea feminină getică era adorată și ca Hestia”, „Marea zeiță a pământului roditor și hrănitor”, existentă în Dacia „chiar înainte de venirea Iranienilor” (*Getica*, 164).

Informația oferită de Herodot că Hestia la Sciți a avut alt nume aparține unei epoci mai târzii, când cultul ei trecuse de la Traco-Daci la celelalte popoare, prin intermediul culturii grecești. Aceasta și-a însușit tacit cultura popoarelor mai vechi. După cum demonstrează Silva Păun, *Pentagrama magică*, numită mai

târziu, după descoperirile lui V. Boroneanț, *Diagrama lui Pitagora*, apare pe teritoriul dacic la Chindia în Mehedinți și la Nucu-Bacău, cu mult înainte de vremea în care a trăit Pitagora.

Hestia, fostă regină la strămoșii Traco-Dacilor, după moarte a devenit zeiță a focului. În perioada patriarhatului, Sciții o adorau sub numele de Tabiti, Grecii sub numele de Hestia sau Hestia, iar Romanii sub numele de Vesta. Cultul ei s-a generalizat în spațiul euro-afro-asiatic după ce Hesiod a introdus-o în panteonul Olimpului.

Valahii, factor de continuitate în istoria universală

Prof. Maria Ciornei

Pelasgii sau protodacii sunt cei mai vechi locuitori ai Europei, după unii cercetători chiar cei mai vechi locuitori ai Terrei. Anticii îi mai numesc și hiperboreeni, ceea ce atestă conștiința identității acestor termeni, a sensului lor, și despre aceștia vorbesc miturile.

N. Densusianu în „Dacia preistorică” București 1913, pag. 988, spune că „primul om pământean, întemeietorul semințiilor pământului” homus universales, identic cu Adam, a fost Pelasg - (Munteanul, sau Uranus).

Acesta a întemeiat neamul pelasgilor care și-a întins stăpânirea pe un teritoriu imens. Considerăm lucru absolut posibil, dacă luăm în considerare ceea ce spune S. Coryll în opera „Valahii în Cartea Genezei».

Acesta arată, ca și Biblia, că înainte de deriva continentelor, pământul era o insulă înconjurată de ape. Mitul omului pelasg înregistrează prezența acestuia înainte de potopul lui Noe.

Superioritatea omului pelasg e surprinsă tot în mituri; acestea - cum spune Rene Guenon - sunt cele mai durabile creații în timp, ale căror

învelișuri ascund miezul adevărului pierdut și neînțeles de mase, dar tocmai prin aceasta având asigurată ființarea.

Inițiații sunt chemați să descifreze acest miez, al miturilor care - cum spune și Mircea Eliade în „Mituri esențiale”, reprezintă sacrul, reiterând timpul ab origine, în ritualuri încifrate.

Cu alte cuvinte să dăm crezare miturilor, căci altfel ar trebui să-l scoatem din istorie pe Schliemann, pe care istoricii sobri, savanții îl numeau „biet diletant cu idei fixe” și totuși acesta a descoperit Troia.

Valahii sunt menționați chiar în „Cartea Facerii” din Biblie. În versetele 11 și 12, Moise spune că din Eden ieșea un râu care uda Raiul și care se despărțea în patru brațe, iar unul dintre ele se numea Fison și înconjura Țara Havila.

Efrem Sirul susține că Fisonul este Danubius. Un autor anonim, într-o lucrare din sec. V-VI-lea intitulată „Despre cele patru fluvii ale Paradisului” preluând informații de la înaintași, printre care și amintitul Efrem Sirul sec. al-IV-lea, ori ale lui Severian, episcop de Gabala, spune că Danubius este numit Fison, iar

locuitorii se numesc fisoniți; „Leon Diaconul, în sec. al X-lea, participant la expediția împăratului Vasile al II-lea, supranumit „Filosoful” sau „cel Înțelept”, împotriva bulgarilor, scria despre „Istrul, numit Fison”, acesta fiind unul dintre fluviile „care curg din Eden” (Valahii în Cartea Genezei, de S. Coryll). Dar să lăsăm să vorbească autorul citat:

„Țara Havila, pe care iudeii o scriu *Havilah*, este evident anagrama pentru lexemul *VLAHIA(H)*. Adăugând articolul hotărât proclitic «*ha*» în adaptarea la structura limbii daco-române de mai târziu, silaba «*ha*» trece la sfârșitul cuvântului, devenind articol hotărât pentru feminin, *haVilah* devenind *VLAHIA*”.

Noi considerăm mai aproape de adevăr părerea autorului citat „că a existat încă din vechime și denumirea de *VLAHIA*, pe care evreii au articulat-o și, iotacizând consoana *v*-ajung la forma *VILAH*”.

În timp, copiii, nemaiînțelegând cuvântul inițial, au interpretat această variantă ca nume de țară, și au articulat-o încă o dată, devenită *HAVILAH* - forma din Biblie *HAVILAH*”.

CEI MAI VECHI LOCUITORI

Se pune întrebarea firească: cine sunt locuitorii cei mai vechi ai acestei țări?

Anticii vorbesc de o populație străveche numită *aviii*. Aceștia sunt menționați prima dată de Homer-Iliada-Cântul-al XIII-lea - când Zeus, plecând de la Troia, trece cu privirea peste popoarele întâlnite-tracii moesii și *aviii*.

Aceștia sunt protodacii, pelasgi. Rămâne să demonstrăm.

Homer îi caracterizează ca fiind „cei mai dreپți dintre muritori“, înainte cu trei secole ca Sofocles să amintească de geți și de Herodot (Istorie IV), care le va spune „cei mai dreپți dintre traci“.

Considerăm că în adevăr *aviii* sunt locuitorii *Țării Havilah* (*Vlahia*).

E vorba de *havilahii* – *avilahii-aviii-lahii*, adică *aviii* din *Țara Lah* (*Vlah*).

Strabon (Fontes Historiae daco-romane, Buc. pg. 227) îi consideră sciți, dar el se referă la skistai - cei ce duceau o viață ascetică. Arian vorbește despre acești skistai ca despre niște asceți.

De altfel, termenul de *skyti*, folosit pentru populația daco-getă, s-a păstrat mult după asimilarea sciților - chiar și V. Pârvan procedează la fel.

Încercăm să-i urmărim, mai departe. Ion Coman în studiul „Nemurirea la traco - gețo-daci“, îi consideră geți.

Cu timpul termenul suferă o modificare, păstrându-se partea care-i definește, adică *cei din Țara Lah*, adică *lahii*.

Pe acești *lahii*, denumiți și *lai* - printr-o firească evoluție fonetică, având în vedere legea comodității în vorbire, îi amintește chiar Tucidide - III, 96.

De la Stephanos din Bizanț, aflăm că această populație e amintită din sec. al V-lea î.e.n. ca bătându-și monedă proprie și, ca fiind transferați pe teritoriul histrian, între anii 198-

246 e.n. o dată cu besii.

Mai târziu îi găsim atestați în sec. al VI-lea e.n. la Procopiu („Despre edificii“, V, 8), ca fiind trimiși de împăratul bizantin Iustinian în Asia, pe Muntele Sinai, pentru a construi o mănăstire-fortăreață, cu scopul de a apăra Palestina de sarazini; aceasta va fi mănăstirea Sf. Ecaterina, pentru care împăratul amintit a dislocat cam „100 de sclavi ai Romei cu soțiile și copiii lor“ - după cum spune Eutichius, patriarh al Alexandrie 933-940.

La anul 1626 sunt semnați în niște însemnări ale lui Thomas Herbert, citat de Marcu Beza, care, la începutul secolului trecut, vizitează aceste locuri și întâlnește chiar ultimii urmași ai acestei populații, care mai știau că vin din *Țara Lah* și că au fost creștini.

În memoria băștinașilor ei sunt recunoscuți sub denumirea de vlahi— asemenea sunt considerați și de vizitatori.

Urme valahe la Muntele Sinai

Recent, pe 8 iulie 2005, postul T V. Senso a transmis o emisiune în care ieromonahul econom Iustinian Stoica, viețuitor al Athosului la schitul românesc Prodromu de 24 de ani, povestește despre un pelerinaj făcut în anul 1981 la locurile sfinte. Ajunge și în pustie la Mănăstirea Sf. Ecaterina de pe Muntele Sinai.

Starețul i-a arătat și locurile din împrejurimi, unde erau niște metoace, care erau locuite de beduini și care deserveau mănăstirea. Când au auzit că este român, unul a spus: **io român.**

Descoperim, cu emoție, faptul că acești oameni păstrează amintirea originii lor, pe care și-o asumă și după 1400 de ani Al. Suceveanu în vol. „Strămoșii poporului român, daco-geții“ - Edit. Politică, Buc. 1980, spune că *laii* sunt vechi trib trac.

Privind în urmă, constatăm, cu uluire, că populația numită *vlahi*, cu variantele *aviii*, *lahii*, *laii* e consemnată din timpurile mitice

biblice, trecând de la Homer, sec al XIII-lea î.e.n, la Tucidide sec. al V-lea î.e.n, transferați în Skyția Minor-Dobrogea de azi în sec. al II-III - lea e.n., trimiși în Palestina în sec. al VI-lea e.n.

Îi urmărim cu emoție pe acești *vlahi* mai departe pe firul vremii. Cecetătorii contemporani, sau din ultimele două secole, găsesc lexemul *V(A)LAH*, atestat târziu, în sec al - X - lea, mai exact în izvoarele bizantine.

Istoricii spun că prima mențiune scrisă a termenului e în anul 976 la Kedrenos, sub formula de – *Vlahii drumeți* - sugerând ocupațiile - oieritul și comerțul. Lucian Pavel, în studiul intitulat „Despre semnificația cuvântului *VLAH*“, amintește această dată.

Iată că-l aflăm cu surprindere, într-un fascicol publicat de Marcu Beza în 1934 (Academia Română - Memoriile Secțiunii Literare - Seria III - Tomul III - Mem. 3) cu titlul „Bibliotecă mănăstirești la Muntele Athos“, semnalat într-un manuscris la Mănăstirea Constamonitu intitulat „Ἱστορικὸς λόγος“, care cuprinde însemnarea că „pe vremea iconomahilor, adică 726-727, monahii risipiți la Muntele Athos, înainte de clădirea mănăstirilor, își dau silința a creștina pe *VALAHI*“.

Sunt amintiți autori greci ca Gherasimos Smirnaclis care „sunt interesați a socoti pe vlahi - emigranți de peste Dunăre. Dar că nu-s ei niște ciobani oarecare, ci o națiune aparte, reiese din pomenirea lor alături de alte seminții ca Righinii, Sagudații“. (M. Gedeon „O“. Athos, Constantinople, 1885, pag. 315).

Întemeindu-se pe surse foarte vechi, egumenul Teodorit, al cărui scris e mai recent, spune chiar că misiunea de creștinare, despre care vorbeam mai sus, a dat roade deoarece „dintre *vlahii* creștinați unii s-au dedat pustniciei, pe colinele Samariei, deasupra Mănăstirii Esfigmeni, poate când ea nu ființa încă în vremile de demult“.

Ităă că se mai găăesc documente, care aduc atestarea Valahilor, cu exact două secole și jumătate mai devreme, și scoase acum la lumină.

În anul 885, împăratul Vasile Macedoneanul, „ca urmare a tendinței de a se consacra Muntele Athos, retragerii monahicești“, a împiedicat pe *valahi* să intre cu oile pe munte.

În anii, în secolele ce vor urma se va acutiza conflictul între monahii de pe munte și vlahii pârâți la Împărăție.

Așa aflăm că și împăratul Leon Înțeleptul a întărit și el această poruncă de oprire în anul 911.

Urmează și alte mențiuni, alți ani: împăratul Constantin al IX - lea Manomahul 1042-1054 a fost nevoit să-i alunge pe *vlahi*, care se strecurau cu turmele și nevestele lor pe munte.

Întâmplări asemenea sunt consemnate de un manuscris grec al mănăstirii Sf. Pantelimon, cu titlul „Scandalurile petrecute la Athos prin anul 1088“, în care e vorba de plângerile călugărilor de *valahii*, ce au pătruns în inima muntelui, în timpul domniei împăratului Alexie Comneanul 1081 - 1118.

Urme ale șederii vlahilor în răstimpul dintre secolele al VIII - lea și al XI - lea pe Muntele Athos le găsim în numele caracteristice de localități: Calița, Soți, Izvor.

Rezultă clar cine erau locuitorii dintotdeauna ai acestor meleaguri; așa se și explică deseale incursiuni cu turmele pe munte.

Vlahii își cunoșteau și istoria și drepturile, știau că acest teritoriu este și a fost al lor de la începutul lumii.

Dar nu ne putem imagina că această „națiune“, n-a existat și înainte de aceste referiri – e vorba de o locuire a acestor meleaguri, neîntreruptă.

Cu mult înainte de pătrunderea creștinismului în Muntele Athos, acești vlahi au trăit pe aceste meleaguri ale lor, menționate încă de pe vremea marelui Galer Împăratul dacilor, care a desființat Imperiul Roman, constituind Imperiul Dac, la

anul 305 și care „n-au migrat în nici o parte; au rămas pe vatra lor ancestrală, ei fiind izolați de migratorii sedentarizați“ (Basmul romanizării - D.Balașa, pag.19).

În loc de concluzii.

După retragera aureliană sec al III-lea e.n., unii așa-zis istorici au contestat drepturile românilor de a stăpâni teritoriul pe care se află și azi, aducând, ca argument principal, inexistența documentelor vreme de 1000 de ani.

Secolele următoare, al IV-lea și al V-lea, sunt evident marcate de retragera în munți și printr-o îndârjită luptă împotriva barbarilor, dacii fiind organizați acum după legile gentilice, care n-au anulat luptele pentru apărarea libertății-viața, transumanța de-o parte și alta a Carpaților n-a încetat. Dovadă este faptul că limba română este aceeași peste tot.

Romanii au ocupat doar un sfert din teritoriul dacic, dar nici limba dacilor și nici obiceiurile lor n-au fost cu nimic atinse.

Daco-românii au ființat fără întrerupere pe teritoriile originare; documentele există-așa cum am arătat, Sunt semnalăți valahii în sec. al VI-lea în vremea împăratului Iustinian-sub denumire de *lai-lahi-pe Muntele Sinai*.

În secolul al VIII-lea, mai precis, în anii 726-727, îi găsim menționați în documentul amintit de la Muntele Athos

Avem date cuprinse tot într-un manuscris de la același munte, care se referă la prezența vlahilor aici și în sec al IX-lea respectiv anul 885, adică e vorba de secolul al IX-lea.

Chiar înainte de anul 976-vezi Kedrenos- sunt menționați vlahii în anul 911 și apoi izvoarele documentare sporesc.

Vorbim deci de documente din sec al VI-lea, al -VIII-lea, al IX-lea, al X-lea al XI-lea, al XII-lea; în secolele următoare date despre valahi găsim în documentele vremii ale bizantinilor,

ale ungarilor, ori ale slavonilor și nu numai.

Venirea slavilor ne face să ne punem întrebarea firească: de ce n-au rămas slavii în N Dunării-dacă au găsit teritoriul liber, cum susțin unii cercetători? Să nu le fi plăcut câmpiile întinse și mănoase, sau pădurile adânci, atât de bogate, ori poate apele și fluviul cu ieșire la mare?

Adevărul este că au găsit aici o populație masivă, compactă care i-a împins peste Dunăre, care a continuat să existe neîncetat, cunoscută de cei străini de neamul lor, ce-i înconjurau, sub denumirea de *valahi*.

Denumirea vlahilor

în timpuri diferite

Din antichitate și până târziu în epoca modernă, ei sunt consemnați cu denumiri apropiate, în funcție de aparatul fonator al vecinilor: *aviii, lahii, laii volcae balaci, felahi, bolaci, bellovacii belioaci, blaci, blasci, placii palaci, blaceni, belcae, volcae, volsci, vlaqui, valach, valah, valahus, olah, olacz, walach, wlachos* și enumerarea ar mai putea continua.

Ne punem întrebarea firească: de ce au păstrat populațiile antice până la cele moderne aceste denumiri numeroase pentru *VLAHI* ?

Răspunsul e dat, desigur, de marea putere de iradiere a acestei populații, care trebuie că a reprezentat o civilizație superioară.

Istoricii, cercetătorii și-au pus, pe bună dreptate întrebarea care este etimonul comun tuturor acestor etnonime.

Unii spun că e imposibil a găsi acesta, alții se rezumă a declara că termenul se constată pur și simplu la un moment dat.

V.Kernbach („Universul mitic al românilor“) spune „că s-a afirmat că termenul *vlah - valah* ar fi numele românilor medievali, dinainte de slavi și i s-a atribuit etnonimul germanic *walach*“.

Mai departe, același autor V. Kernbach declară ferm: „nu știm cum se autodenumeau străromânii; etnonimul de azi e o generalizare târzie“.

Lucian Pavel („Despre semnificația cuvântului VALAH“) consideră termenul *valah*, derivând din denumirea unui trib celtic, *walh*, cu adj. *wal(a)his*, *welitsch* - *welsch*, preluat de slavi.

Termenul e mult mai vechi - îl întâlnim și la Caesar („De bello galico“), cu forma *volcae*, fiind numele unui trib celtic, spune același autor român citat mai sus.

De fapt, credem noi, e vorba de triburi daco - pelasge din toată zona de S.a Europei, până în N. Germaniei și în N. Africii, unde numele de *walh*, *welisch* *welsch* etc. sunt atribuite populațiilor ce vorbeau *lingua prisca* sau vulgata.

Noi considerăm că toate denumirile amintite au etimonul comun VALAH(US).

Toate derivatele etnonimului *valah(us)* se pot explica prin evoluția firească a legilor limbilor diferite.

Să luăm câteva exemple: slavii spun *voloh* - *vloh* - ne-o demonstrează și antroponimele, aparent slave - Volosciuc, Volosiniuc, Vlosiuc etc. E vorba aici de nume de *valahi* cărora li s-a adăugat sufixul specific *slav-iuc*, echivalent în limba română sufixului *-esc*, întâlnit foarte des mai ales în Muntenia, dar și în celelalte provincii ale României.

Acest sufix provine din pelasgul *-escunus* care se traduce - *neam cu, înrudit cu..* în cazul nostru - *înrudit cu valahii*. Se vede dar, cine erau acești indivizi trăitori în enclavele slave.

În Țara Românească, mai ales, sufixul *-esc* e foarte prolific, formând prin derivare cuvinte noi, în mod special antroponime, ce arată originea, de ex: de la Pop, Pop-escu, de la Ion, Ion-escu etc.

Așa - zisul germanic *wal(a)ch* - vine de la *Valahus*, ce primește o terminație specific germană, prin căderea terminației finale - *us* și

înlocuirea cu una proprie *ch*, rezultând formele *walach* - *welach*, vezi și alte exemple cu aceeași terminație, întâlnite și azi, precum - *inertich* - *lăuntric*, sau *Ostereich* - *Austria*).

De la etnonimul *wal(c)h* se ajunge lesne la formele celtice, dar și la cuvintele uzuale și azi în engleză: *walas*, *walace*, *weles*, *welles*, *wels*, etc.

Termenul etimon *Valahus* sub forma *wels*, îl folosesc nelatinii, în Evul Mediu pentru populațiile de origine așa-zis romană, până la formarea națiunilor denumite latine.

Așadar, acest lucru arată că memoria colectivă a popoarelor a păstrat ideea de adstrat comun numit - impropriu - romanic, pelasgic în realitate, în Evul Mediu, pentru toate aceste popoare.

Alt exemplu: cuvintele ce au consoana inițială *b-blaci*, *belaci* etc. arată că vorbitorii au aparat fonator ce percepe labialele, ușor de confundat într-o vorbire fluentă, adică pe - *v* -, ca - *b* -, iar terminația - *ci* - este o sonorizare a lui - *hi* - deci - de la *v(a)lahi* - la *blahi* - *blaci* etc.

Ușor se poate explica și forma *olac(zi)*, prin afereza consoanei - *v* - din cuvântul *valahi* - și prin aceeași sonorizare a terminației finale, grupul - *hi* - devenind - *c(z)*

Dar considerăm suficiente exemplele date, pentru a admite că am demonstrat că etnonimul *VALAH(US)* - *VLAH(US)* este la originea celorlalte forme.

Acesta este, de altfel, cel cu care au fost numiți românii până târziu, în epoca modernă, cum am mai spus.

La ce ne duce acest lung incurs în istorie?

Întrebarea firească, care se pune : *dar etimonul cuvântului VALAH care este ?*

Taina tainelor

Vom începe a încerca a da un răspuns acestei întrebări, prin niște citate edificatoare: „Trebuie să

spunem că din întreg vocabularul limbii române, cuvântul cel mai ciudat este acela de *VALAH*- ciudat cu atât mai mult cu cât el nu denumeste un obiect oarecare, ci e chiar numele sub care străinii au cunoscut pe români în întreg Ev Mediu, și în epoca modernă, până la sf. sec al XIX - lea, timp de peste 1000 de ani “ (S. Coryll - Valahii în Cartea Genezei).

„Nimeni nu știe nici când, nici de unde, nici cum a apărut acest cuvânt“.

Gh.Brătianu chiar susține că termenul e un subiect de controversă („O enigmă și un miracol istoric - poporul român“), lui nu i se poate da un etimon.

D. M. Pipidi îi atribuie origine celtică (Dicționar de istorie veche a României), „Dicționarul Enciclopedic“ (Buc. Edit. Științ. 1998), găsește acest etimon de origine germană.

Fugariu Florea (ȘC. Ardeleană Buc. 1970 vol III, pag. 35), vorbește de o origine slavă.

Cercetători ai istoriei și ai religiilor vorbesc de prestigiul „extraordinar al termenului care a dus la apariția și existența lexemului *V(A)LAH*“, care justifică *uluitoria forță de iradiere a acestui nume, din aria culturală bizantină, din Peninsula Sinai până în Germania, din Caucas până la Vatican.* (S. Coryll, op. citată)

Etimonul cuvântului *VALAH* va face lumină în istoria daco-românilor și în cea universală.

Cu adevărat acest cuvânt ascunde în spatele său un prestigiu uriaș, demonstrând totodată existența neîntreruptă a locuitorilor celor mai vechi din lume, consemnați și de Biblie, cu ascendență până în mitul Marelui Pelasg CEL Negru, sau cel Ceresc, ori Cel Nobil, simbolul unei civilizații superioare, veche de zeci de milenii.

Încercăm să facem lumină asupra etimonului cuvântului *VALAH*; dorim să arătăm că nu există acea pată albă de 1000 de ani în istoria noastră, idee susținută și fluturată cu

aroganță, de cei ce n-au rădăcini în aceste locuri, și că încă o verigă solidă din lanțul continuu al ființării noastre, pe aceste pământuri, va spulbera definitiv acele teorii fabricate de, mai ales, rău intenționații din istorie, începând chiar cu antichitatea care, prin interesele ei, vezi orgolioșii romani, au distrus intenționat dovezile vechimii și nobleții originii daco - românilor.

Că altfel cum să interpretăm - dacă nu prin ură și invidie, și greutatea de a recunoaștere a unui stat, ce a întemeiat un imperiu, că populația lui a fost civilizată de strămoșii dacilor?

Cum putem explica că Roma are și istorici cunoscuți prin opera lor și poeți și geografi, a căror operă există și azi etc., și că grecii au păstrat și transmis omenirii mostre de civilizație și cultură de excepție, și nu numai aceștia.

Numai despre daci tot ce s-a scris s-a pierdut și nu s-a scris puțin - aproape toți anticii luminați, din varii domenii, au vorbit despre daci, chiar influența lor era, la un moment dat atât de mare, încât atunci când senatul nu reușea să ajungă la o hotărâre, recurgea la părerea poporului scit (citește daco - pelasg), la plebiscit. Și exemple ale implicării dacilor în treburile interne ale romanilor pot continua.

Ne întoarcem să vorbim despre etimonul cuvântului *Valah*.

Dacă izvoarele scrise au fost pierdute intenționat sau le-a distrus timpul cu vicisitudinile lui, apoi limba rămâne cea mai fidelă oglindă a istoriei, ce nu poate fi măsluită.

Deși de ani buni se vorbește de înaintașii pelasgi ai daco - românilor și nu numai ai lor, totuși nimeni nu a reușit să taie nodul gordian, explicit, logic, științific.

Etimologia cuvântului VALAH

Acesta își are originea în cuvântul *PELASGUS*.

Să urmărim transformările

fonetice datorate legilor impuse de vorbire în decursul timpului.

- Terminația *-us* - a căzut - lege generală în această trecere la noua limbă daco - română, și a rezultat forma *PELASG(I)*.

- Grupul de consoane dure - *sg*, greu de pronunțat, se supune legii comodității în vorbire și, prin iotacizare, se ajunge la forma *PELAH(I)*.

- Confuzia, ușor de făcut într-o vorbire fluentă, între bilabialele *-p-* și *-v-* a dus la forma *VELAH(I)*.

- Prin atracția fonetică, a vocalei *e-* de către *-a-* se ajunge la lexemul de bază și anume *VALAH(I)*.

Pentru edificare: *pelasgus* - *pelasg(i)* - *pelah(i)* - *velah(i)* - *valah(i)*.

Ne simțim datori a justifica titlul dat mai sus - și anume „Taina tainelor“.

Relevarea clară, în mod științific a etimonului *Pelasg* pentru *Valah*, deschide porți nebănuite spre găsirea, cu ușurință, a multor adevăruri, aflate încă în ceață, din istoria neîntreruptă a dacilor-pelasgi, sau din cea universală, putând aborda istoria omenirii întregi în conexiuni firești în dezvoltarea tuturor populațiilor, sau cel puțin a tuturor celor europene vechi.

Și orizonturile se deschid - rămâne să fim deschiși și noi adevărului, oricât de greu ar fi să ne desprindem de clișee, de rutină.

Noi credem că etnonimul *PELASGUS* (terminația în *-us* - e pelasgă, nu latină) ar fi putut circula în paralel în antichitate și sub forma de *VELASGUS*, mai ales la etrusci, având în vedere că etruscii sunt o ramură a pelasgilor, desprinsă printre primele de trunchiul comun și, luând în considerare unele toponime antice etrusce ca Vulci la N. de Tarquinia, sau Veii Vulca, localitate din care Lucius Tarquinius Superbus a chemat la Roma un sculptor etrusc, pentru a împodobi Marele Templu din Capitoliu, a lui Optimus Maximus Jupite; ori localitatea Volsinii în

etruscă Velsna („Limba și civilizația etruscilor“ - Edit. Știin. Buc. 1997 de Giuliano și Larisa Bonfante).

Se poate ușor demonstra această evoluție fonetică; luăm un ex: *VULCI* - *VULCUS* - *VALCUS* - *VALACUS* - *VALASGUS* - *VELASGUS*; de altfel tradiția romană vorbește de istorici etrusci care-și asumau originea valasgă.

După demonstrarea identității, ca sens, a celor doi termeni - *PELASG-VALAH-*, *credem că am adus și argumentul decisiv în a convinge că, într-adevăr lexemul VALAH(US) este etimonul comun tuturor variantelor etnonime, care au circulat în istorie, în Evul Mediu, până în epoca modernă.*

Despre relația *pelasg - valah - rumân - roman*, nu ne-am propus a vorbi acum.

Credem că demersul nostru a putut convinge de continuitatea daco - românilor în istorie, despre prestigioasa sa origine, ce urcă până în mit și despre abordarea corectă a fenomenului istoric, respectând ADEVĂRUL.

Oricât de surprinzător ar fi pentru unii cercetători români, sau chiar pentru străini, va trebui să impunem acele adevăruri, care fac lumină în trecut, dar și justifică prezentul, restituind națiunii române demnitatea, la care au atentat și încă o mai fac așa - zișii istorici, mânați de alte interese, decât evidențele istorice.

În ce ne privește, credem cu tărie că va veni și ziua când copiii noștri și copiii copiilor noștri vor trăi mândri de neamul lor și de cei care, ca genialul N. Densusianu, și-au închinat viața, pentru a lumina calea spre acest adevăr, ce ar trebui cuprins cu dreptate, până, și mai ales, în manualele școlare.

Limba dacilor

Matei Hutopilă Vieriu

Citeam revistele "Dacia magazin" la finele lui 2004, când am observat un fapt care m-a uimit și bucurat în aceeași măsură: un text în aromână, al domnului Branislav Stefanoski.

Fiind un bun cunoscător al graiului moldovenesc, pe care l-am deprins de la bunicii și mai ales de la străbunica din partea mamei, într-un sătuc dintre înaltele dealuri cu vii și livezi ale Podișului Central Moldovenesc, am fost surprins să constat că o mare parte dintre

cuvintele dialectului aromân nu doar seamănă, ci coincid cu cele din moldavă. La urma urmei, sunt dialecte ale aceleiași limbi, numai că între aromână și moldovenească am observat lucruri comune, particularități ce le deosebesc de româna literară. Odată stărnite, curiozitatea și interesul nu mi-au putut fi stăvilite, așa că am pornit, prin intermediul cărților, pe urmele aromânilor și strămoșilor lor și ai moldovenilor, adică machedonii, respectiv carpii.

DACI ȘI AROMÂNI

Aromânii se pare că au fost semnați pentru prima oară în istorie în anul 976 de către cronicarul bizantin Kedren, care relatează uciderea lui David, fratele coregentului rebel bulgar Samuil, la Stejarii Frumoși, între lacul Prespa și Kastoria, de către niste vlahi. Dar domnilor istorici, de Alexandru Machedon adică nu s-a pomenit nimic? Dar de ce zicea Strabo vă mai amintiți: „noi numim Macedonia până la Korkyra, asta pentru că oamenii de aici se tund ca macedonenii și se îmbracă cu mantii groase, de lână, ca macedonenii și vorbesc aceeași limbă cu ei” (diferită de greacă, se subînțelege). Descrierea lor nu-i așa că vă duce cu gândul la daci? Așadar, relatarea lui Kedren este totuși foarte importantă, pentru că certifică continuitatea dacilor de sud, machedonii, în teritoriile așa-zis grecești, teritorii pe care le-au ocupat dinaintea grecilor, și încă le ocupă, doar că acum nu sunt recunoscuți nici măcar ca etnie, nu au școli, cărți în limba lor și trec printr-un crunt proces de deznaționalizare. Aromânii nu s-au așezat la sud de Dunăre veniți din nord. Dacă ar fi avut loc o asemenea strămutare, ar fi fost cu siguranță menționată de cronicari, așadar aici nu e loc de presupuneri subiective. Dacii din sud nu ocupau în trecut doar teritoriile în care îi găsim acum, adică Machedonia, Epirul și Thessalia, ci ocupau toată Balcania; au fost siliți însă, din cauza asupririlor, să se retragă în Munții Pindului, iar cei ce nu au făcut-o s-au pierdut în marea de cōtropitori. În perioada 1018-1186 a avut loc o cruntă asuprire bizantină în Balcani, în rândul celor supuși izbucnind numeroase răscoale, cea mai importantă dintre acestea, începută în 1185, condusă de vlahii Petru și Aslan, în provincia Paristrion. Revolta a fost atât de puternică, încât a reușit să pună bazele unei alcătuirii statale care a fost recunoscută în anul 1188 de către Isaac al II-lea Anghelos, împăratul Bizanțului la acea oră. Statul vlaho-bulgar s-a dezvoltat sub Ioniță Caloian (1197-1207), al treilea frate al dinastiei Asaneștilor, care a reușit să înfrângă forțele Imperiului Latin de Răsărit al cruciaților, format în urma bătăliei de la Adrianopol din 1205. Atunci chiar împăratul, Baldwin I de Flandra, a fost luat prizonier și dus la Târnovo, capitala Bulgaro-Vlahiei. Alt aromân, Ioan Asan al II-lea (1218-1241), a dus statul la apogeul puterii sale. În vremea lui Ioan Alexandru (1330-1322), țaratul s-a despărțit în trei. Pe țărmul Mării Negre s-a format un stat cu populație românească, condus de Balica și apoi de Dobrotici (antroponim apropiat de Dobrogea, ceea ce arată că Dobrogea e termen autohton, în ciuda speculațiilor). În nord-vest s-a format un principat condus de Stratimir, cu centrul la Vidin (localitate aflată la o aruncătură de băț de Calafatul de azi), iar în partea centrală a Bulgaro-Vlahiei, s-a format statul lui Ioan Șişman (nume de familie încă întâlnit în

Moldova și probabil și în restul României), cu capitala la Târnovo.

Așadar dacii machedoni nu s-au lăsat subjugați și au luptat cu dârzenia caracteristică urmașilor lui Alexandru Machedon, Dromihet, Decebal sau Burebista, reușind chiar rezultate notabile, consemnate în istorie (care nu prea apar și în manualele noastre de istorie, din păcate, pentru că nu mai au loc de civilizația greacă sau latină). Aromânii au format în primele trei secole și jumătate ale celui de-al doilea mileniu de după Hristos mai multe state: Marea Vlahie (Thessalia), Mica Vlahie (Etolia și Akerniania), Vlahia de Sus (Epir), Vlahia Alba (Moesia) și Bulgaro-Vlahia. În vremea ocupării otomane (secolele XIV-XX), ei s-au retras în munți, unde au fost lăsați în pace de turci, sub care au stat până în 1913, când, în urma războaielor balcanice, aromânii, în loc să fie revendicați de România, au fost luați de Grecia, Albania, Serbia și Bulgaria; cu siguranță nu din mare dragoste, ci pentru pământurile lor. Dar unde credeți că s-a decis una ca asta? Ei bine, ironia soartei, chiar la Conferința de la București...

Am făcut această introducere istorică a aromânilor pentru a vă face o idee despre nedreptatea care li se face și despre istoria lor măreață. Ei încă își iubesc originea și își cer drepturile, însă ce face România pentru ei? Cât timp vor mai rezista procesului de deznaționalizare, pe care grecii știu întocmai cum să-l aplice? În august 1997, la Bitola, în FRI Machedonia, s-a ținut Simpozionul pentru Standardizarea Scrierii Aromâne, acolo unde s-a stabilit ca alfabetul aromânei să folosească litere latine, ca și noi (litere pe care latinii le-au luat de la etrusci, iar etruscii probabil de la daci, care au folosit de-a lungul timpului mai multe alfabetice, unele asemanatoare cu cel grec sau latin, altele nedescifrate).

Am văzut cum dacii machedoni, urmași ai pelasgilor carpato-danubieni, mai târziu numiți, ca și restul dacilor, vlahi sau români (în aromână mulți termeni ce încep cu r primesc în față un „a”, „român” fiind așadar echivalent cu „aromân”).

Să trecem acum la lucrurile legate de limba aromânilor, o formă mai puțin avansată (sau, cred că mai bine spus, care a evoluat un pic diferit față de dialectul de la nord de Istru) a pelasgo-daco-vlahei, în comparație cu graiul moldav. Părerile sunt împărțite iar teoriile numeroase. În instituțiile de învățământ și oficial, de către stat, se afirmă că limba română e o limbă romanică și că poporul român a apărut în urma amestecării coloniștilor romani (niște analfabeți care nu vorbeau latina literară, ci vulgară) cu populația autohtonă (mai exact, cu femeile dacilor; bărbații...or fi făcut cu toții jurământ de abstenință, să nu contrazică susținătorii etnogenezelor). Pentru cei ce nu s-au mulțumit cu teoriile care ne învață că poporul nostru e o

corcitură, pentru cei care au pornit în căutarea adevărului, e clar că lucrurile stau cu totul altfel. Nu suntem un popor latin și nici nu vorbeam o limbă romanică. Spun la trecut pentru că limba română modernă literară, din cauza sălbăticiunii cu care au fost înlocuite cuvintele graiului autohton cu cele din alte limbi, e o amestecătură artificială de franceză, italiană, turcă, maghiară, mai nou și engleză și nu numai; un ghiveci latino-fino-ugrico-turano-altaico-germano-slav, în timp ce sângele nostru e dacic. Oare urmașilor celui mai numeros și fascinant popor antic din Europa le-au mai rămas doar câteva cuvinte din limba cu cei mai mulți vorbitori din părțile astea de lume? Dintotdeauna limba scrisă diferă de cea vorbită, câteodată cu mult, limba scrisă fiind o cale de mijloc, care să fie acceptată pe plan național fără a favoriza doar o regiune, pentru a se evita conflictele între vorbitorii diferitelor dialecte și pentru a se ajunge la un consens. Așadar, nu spre limba literară trebuie să ne îndreptăm atenția, ci spre dialecte, cu toate ca la noi limba e unitară, în comparație cu multe alte țări, printre care Italia, Spania, Franța sau Germania, ai căror locuitori nu se înțeleg decât dacă vorbesc literar, în cazul în care sunt din regiuni diferite. Făcând o paralelă, aș putea spune că e ca în cazul Bisericii: la marile sărbători creștine, oamenii încă practică obiceiuri păgâne, tocmai pentru că sărbătorilor păgâne li s-au suprapus cele creștine; Biserica s-a arătat tolerantă, știind că în timp vor rămâne doar unele reminescențe păgâne. De aceea lumea asociază pe nedrept Floriile cu Intrarea Lui Iisus în Ierusalim, Drăgaica cu Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, Crăciunul cu nașterea lui Iisus etc.

GRAIURI ȘI DIALECTE

Dacă ne îndreptăm atenția spre graiul moldovenesc și mai ales spre cel aromân, macedonean, perspectiva e îmbucurătoare. Despărțite de atâția kilometri, graiul moldovenesc și cel aromân păstrează o sumedenie de particularități comune, cum am spus și la începutul lucrării, ce duce la această concluzie: odată, de dincolo de Nistru și până în Macedonia, se vorbea aceeași limbă; și încă se vorbește cu întreruperi cauzate de cotropitorii slavi și eleni. Aromâna a rămas poate cu o treaptă mai apropiată de limba dacilor din urmă cu două milenii pentru că, ruptă de marea masă dacică de la nord de Dunăre, n-a fost influențată semnificativ de evoluția ulterioară a limbii la miazânoapte de Istru. Înconjurați de bulgari, turci, sârbi, albanezi și greci, aromânii se disting de aceștia din toate punctele de vedere: tradiții, limbă, port și bineinteles sânge. Pe dacii rămași în sud nu i-a bucurat deloc venirea slavilor, drept urmare cel mai puternic adversar al bulgarilor a fost un macedonean: Vasile al II-lea supranumit „Bulgaroctonul” (omorătorul de bulgari), cel care a distrus statul bulgar în 1018. Sângele apă nu se face, iar dacă la un mileniu și jumătate de la ruperea dacilor de la sud de Dunăre de cei din nord, după atâtea invazii și asupriri, la sute de kilometri depărtare se vorbesc dialecte cu atât de multe puncte comune, atunci caracteristicile lor trebuie să fi fost și caracteristicile limbii vorbite de daci, poate nu în vremea lui Dromihet, dar cel puțin la începutul primului mileniu al erei noastre, căci până la venirea slavilor și a bulgarilor, într-un timp atât de scurt de la razboaiele romano-dace, nu puteau fi romanizați dacii, oricât de dure ar fi fost măsurile romanilor. Cheia deslușirii limbii dacilor de atunci stă în atenta studiere a celor două graiuri, moldovenesc și aromân și a istoriei carpilor și macedonenilor. Iată o serie de asemănări între cele două dialecte, asemănări care le deosebesc de româna literară (în dreapta găsiți varianta română, iar în stânga cea moldovenească, aromână sau comună aromânei și

moldavei):

- prezența consoanei „dz” (dzamâ = zeamă, dzânâ = zână, dzâuâ = zi);
- prezența lui n moale (n’ii = mie, n’iercuri = miercuri, n’irat = mirat, n’ic = nimic, n’ilâ = milă, lun’inâ = lumină);
- în multe situații, când în română este „ă”, în dialectul aromân și-n graiul moldovenesc apare „â” (fără = fără, lunâ = lună, canâ = cană, stânâ = stână, scarâ = scară, vatrâ = vatră);
- de asemenea, vocala „e” este înlocuită cu „i”, mai ales la finele cuvântului (carti = carte, ficior = fecior, pi = pe, di = de);
- „ghi” în loc de „bi” (vraghii = vrabie, ghini = bine, sârghi = sârbi);
- „che”/”chi” acolo unde în română este „pe”/”pi” (chicior = picior; chielii = piele; chiept = piept; chiari = piere; chiatrâ = piatră; chicâ = cade);
- i scurt la finele cuvântului, la singular (chileri = camera, coșări = un fel de hambar pentru coceni de porumb, cucușori = cucușor, padurari = padurar);
- terminația la plural în „ș” și nu în „ți” (munț = munti, cărț = cărți, hărț = harti, pomeț = pometi, hoț = hoti);
- prezența lui „giu”/”gio” acolo unde în română apare „ju”/”jo” (gioc = joc; gios = jos ; giur = jur);
- elidarea lui „i” din „shi” în aromână și a lui „â” din „șâ” în moldavă (ș-n’iercuri și fac? = si miecure ci fac?; ș-i-ai dzâs? = si i-ai spus?);
- elidarea lui „â” din „sâ” (va s-dzâcâ = va sa zica, deci, asadar; va s-hii = va fi; va s-arati = va face vazut, va arata);
- absența lui „î” atunci când îl precedă în română pe „n” (nainti = inainte; napoi = inapoi);
- pluralul in „i” si nu in „ii” ca in romana, atunci cand este articulat (muntâ = muntii).

Asemănările sunt mai multe, iar cum macedonenii și carpicii sunt despărțiți de atâția kilometri și alte seminiții dacice: geți, burri, moesi, tribali, nu putem spune că s-au influențat reciproc, ci că le-au moștenit din limba dacilor, vorbită odată fără întreruperi, de la cursul mijlociu al Vistulei până la sud de Olimp și de dincolo de gura de vărsare a Niprului până în vestul Panoniei. Moldovenii se trag din carpicii nesupuși de romani, așadar n-au avut cum să fie romanizați, iar faptul că graiul moldovenesc se vorbește încă de dincolo de Nistru până în Carpații Orientali și din Carpații Păduroși până în nordul Bărăganului, moldovenii formând cea mai numeroasă seminiție dacică modernă și ocupând un teritoriu vast pentru un singur dialect și acesta foarte unitar, care mai și are atâtea în comun cu aromâna, cred că demonstrează că nu putea fi romanizat un popor atât de numeros, întins pe un teritoriu atât de mare, cu o asemenea continuitate, în numai 165 de ani, presupusa romanizare fiind dirijată de pe doar 14% din teritoriul Daciei. Dacă romanilor le-ar fi fost atât de ușor să ne schimbe limba, iar după unii chiar și ADN-ul, pentru că se spune că ar fi rezultat un popor nou din încrucișarea asta puțin credibilă, atunci de ce nu am devenit mai târziu, pe rând, popor turano-altaic, slav, fino-ugric sau germanic, după cum ne-au fost ocupatorii? Prin urmare, nu am fost latinizați ca grai atunci, ci mult mai târziu, într-o nu foarte mare măsură, începând cu secolul XIX, când în limbă au început să ne fie introduși în mod barbar termeni francezi, cuvintele autohtone rămânând a fi considerate regionalisme sau arhaisme, iar limba oficială a noastră devenind forțat francofonă. Dacii sunt încă aici; ei trăiesc prin sângele nostru. Noi suntem daci. Limba lor, limba noastră, se regăsește încă în graiurile regionale, dar o vom pierde definitiv dacă nu o repunem în drepturi.

O CRONICĂ A POPORULUI DAC PE PLĂCUȚE DE PLUMB

Despre originea și istoria plăcuțelor de plumb se știu prea puține lucruri. În cel mai bun caz există controverse susținute de diferiți istorici care le-au dat atenție de-a lungul timpului. Până la aflarea adevărului legat de aceste plăcuțe, traducerea, interpretarea sau tălmăcirea lor este un lucru care interesează mai mult. În premieră, inginerul Dan Romalo după o muncă asiduă de zeci de ani

publică un volum intitulat Cronică Apocrifă pe plăci de plumb, apărut la editura Arvin Press în 2003, volum în care prezintă traducerea plăcuțelor odată cu clasificarea acestora. În luna mai 2004 la Academia Română, Drd. Aurora Petan susține o comunicare publică în care face o istorie a plăcuțelor, anunțând începerea unui studiu sistematic aplecat asupra acestora. La cel de al VI-LEA congres Internațional de dacologie, reputatul lingvist Adrian Bucurescu și-a lansat cartea „TAINELI TĂBLIȚELOR DE LA SINAIA” ca o nouă și competentă tentativă de a descifra secretele conținute de aceste plăcuțe. Ca o avanpremieră la această lucrare, Dacia Magazin v-a prezentat în serial tălmăcirile lui Adrian Bucurescu. Acum, după acest eveniment editorial pe care îl salutăm cu satisfacție, vom continua publicarea acestor traduceri până la epuizarea lor.

DACIA MAGAZIN

ȘOIMII S-AU JURAT SĂ LUPTA

Adrian Bucurescu

MATO DACEBALO SO ONTURNO SI PORTO. DE GYNO PANTELO RYOMUNO MY SERATO ON ANCEO LOC. MO DIO DYEO HOT PAED ATA O NASOL. ATOIA FO GETO ONTY. ON COSO MEROT NAPO. FIE ZAMOLXIY AH SIMESO! REHO I ZAVELO OH PAMALO ARMOȘO ON DOND! ZYOMO SARMY GETO. NOBALO IATO MATO DACEBALO TRASCO TOPOLO VOYCERO. ON MALAMI NEMA A FO EROT AL PICO ISU.

Traducerea:

Marele Decebal se întorcea pe (un) drum. Negrii soldați romani pe înserat pe Cel Sfânt l-au rănit. Dar Domnul Divin atunci pe acele boaite le-a omorât. El a fost cel mai viteaz. Acasă Cel Măreț s-a înapoiat. Fie Zalmoxis prea slăvit! Să ne rugăm lui Zavelo să întărească oastea în luptă! Șoimii s-au legat să lupte. Nobilul și foarte vrednicul Decebal a plecat să-i zdrobească pe cei întunecați. Un mai mare viteaz nimeni nu a fost în vremea lui.

Lexic:

MATO – „marele”. Cf. alb. i madh „mare”.
DACEBALO – „Decebal”.
SO ONTURNO – „se întorcea”. Cf. rom. a (se) înturna.
SI PORTO – „pe (un) drum”. Cf. lat porta „trecătoare; defileu; cale”; alb. pritë „baraj; dig”; rom. pârtie.
DE GYNO – „cei negri; cei jechoși; cei neghiobi”. Cf. alb. cen „defect; leziune; tară”;

rom. ceaun; tăciune.

PANTELO – „soldați; războinici”. Cf. rom. pandur.

RYOMUNO – „romani”.

MY SERATO – „pe înserat; cu viclenie”. Cf. rom. înserat; șiret (adj).

ON ANCEO – „pe cel sfânt”. Cf. rom. înger; a unge.

LOC – „(l-)au rănit”. Cf. alb. lugoj „a scobi”; rom. uluc; olog; alică.

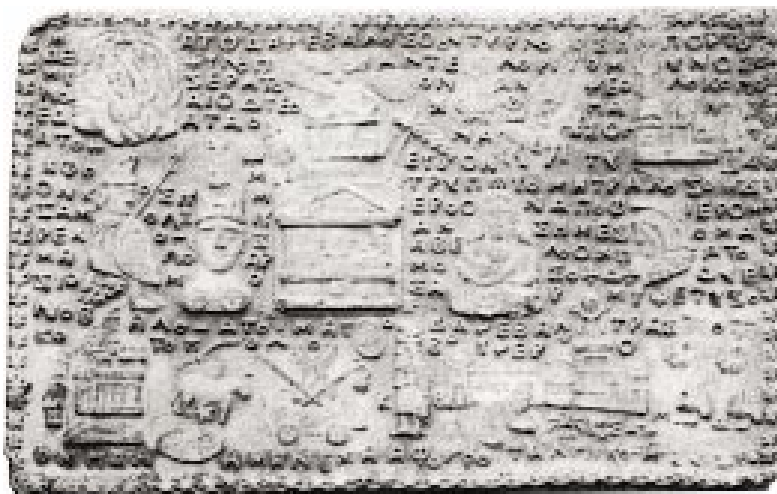
MO – „dar”. Cf. alb. me „în; încă; mai”.

DIO DYEO – „Domnul Divin”. Cf. lat. deus „zeu; divinitate”.

HOT – „atunci”. Cf. rom. cât; hăt.

PAED – „(pe) boaitele”.

ATA – „acelea”. Cf. alb. ata „acei; aceia”.

O NASOL – „a omorât“. Cf. rom. năsălie.
 ATOI – „el“. Cf. ATA.
 A FO – „a fost“.
 GETO – „viteaz“.
 ONTY – „cel mai; primul“. Cf. rom. întâi.
 ON COSO – „acasă; în casă“.
 MEROT – „Cel Mare; Cel Măreț“. Cf. lat. merito „pe drept; pe bună dreptate“; rom. măreț; a (se) mărita.
 NAPO – „(s-a) înapoiat“.
 FIE ZAMOLXIY - „fie Zalmoxis“.
 AH SIMESO - „prea slăvit; cu slavă“. Cf. rom. oca; semeț.
 REHO - „a ruga“.
 IZAVELO – „lui Zavelo; Celui Războinic“. Cf. rom. zaveră.
 OH PAMALO – „ca să întărească“. Cf. alb. bymej „a dilata; a umfla“; rom. a pomilui.
 ARMOSO - „armata; oștirea“.
 ON DOND – „în luptă; în război“. Cf. alb. tund „a clătina; a agita“; lat. tundo „a lovi; a izbi; a bate; a pisa; a fărâma“; rom. tont.
 ZYOMO – „șoimii“.

SARMY – „s-au jurat; s-au vorbit; s-au legat“. Cf. lat. sermo „convorbire; discuție“; rom. sârmă.
 GETO – „să lupte“. Cf. GETO; alb. cyt „a sâcâi; a ațâța“.
 NOBALO – „nobilul“.
 IATO MATO - „foarte vrednicul“. Cf. rom. iute; alb. i madh „mare“.
 DACEBALO – „Decebal“.
 TRASCO – „a plecat; a mers“. Cf. rom. droașcă; drușcă; troașcă.
 TOPOLO – „să zdrobească“. Cf. rom. a tăvăli; tăvălug; topilă.
 VOYCERO – „(pe) cei întunecați“. Cf. rus. vecer „seară“.
 ON MALAMI – „un mai mare; peste; deasupra“. Cf. rom. mal; maramă.
 NEMA - „nimeni“. Cf. lat. nemo „nimeni“.
 A FO – „a fost“.
 EROT – „viteaz; războinic“. Cf. lat. irrito „a zgândări; a provoca; a ațâța; a stimula; a irita“; rom. erete.
 AL PICO – „în vremea“. Cf. rom. veac; pjek „a (se) coace“.
 I SU – „a lui“. Cf. rom. a sa.

DECEBAL, REGELE SFÂNT

*DACIBALO ONTURNO GE DI GEONO
 LU VESERO. POESTA DACO PANT CHE
 JOMISA, CHE GETA SARMIGETUSO
 GEOPON TASO LORA ACINO, ON ANCEA
 DIEO SAVELO SEGEO COROLYO.*

Traducerea:

Decebal se întorcea și cei întunecați l-au împresurat. Conducătorul dacilor i-a bătut cu ghioaga. Cu vitejii la Sarmizegetusa domnul s-a dus la sălașul lor. Pe Cel Sfânt Zeul Savelo l-a pus rege.

Lexic:

DACIBALO – „Decebal“.
 ONTURNO – „se întoarce“. Cf. rom. a se înturna.
 GE – „și“. Cf. rom. ci.
 DI GEONO – „cei întunecați; cei murdari“. Cf. rom. ceaun; tăciune.
 LU VESERO – „l-au împresurat; l-au înghesuit“. Cf. alb. i pasur „bogat“.
 POESTA – „conducătorul; care se duce“. Cf. rom. fost; poștă.
 DACO – „Dacilor; Daciei“.
 PANT – „i-a bătut“. Cf. rom. pinten; vânt; a zvânta; Pinteau.
 CHE JOMISA – „cu ghioaga“. Cf. rom. ciomag; alb. cumër „butuc“.
 CHE GETA – „cu vitejii“.

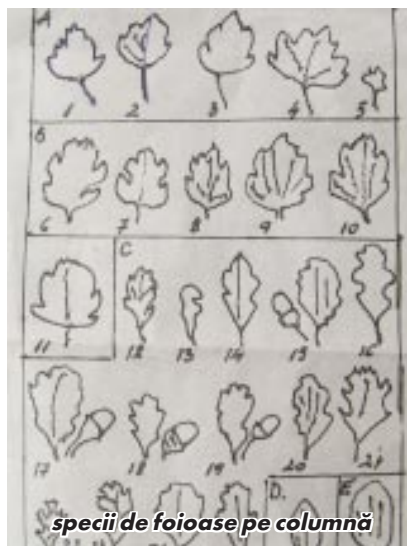
SARMIGETUSO – „la Sarmizegetusa“.
 GEOPON - „domnul“. Cf. rom. cioban; jupân.
 TASO - „(s-a) dus“.
 LORA ACINO – „sălașul lor“. Cf. rom. ocină.
 ON ANCEA - „Cel Sfânt“. Cf. rom. înger; a unge.
 DIEO - „Zeul“. Cf. lat. deus „zeu; divinitate“.
 SAVELO – „Savelo; Războinicul“. Cf. rom. sabie.
 SEGEO - „a pus“. Cf. rom. sabie.
 COROLYO – „rege“. Cf. alb. kurorë „coroană; cunună“; rom. crai.

Arborii columnei și traseele trupelor romane în cele două campanii dacice

Prof. Gligor Hașa

Traseele parcurse de trupele romane în primul, dar, mai cu seamă, în al doilea război dacic (105-106) au

stârnit multe dispute în care s-au angajat „cu ultime argumente” istoricii trăitori în cultul arheologiei, ajungându-se uneori la afirmații aberante, cum ar fi trecerea unor corpuri de oaste, în frunte cu guvernatorul Moesiei Inferioare, prin Pasul Oituz și pe la Bran. Logica bunului-simț te obligă să accepți că și oștile din acest spațiu aparținător imperiului au parcurs drumuri amenajate la sud de Dunăre până la Drobeta, unde, la prima campanie exista un pod de vase, iar la a doua, Podul lui Apolodor. Dacă am admite această curiozitate, nu strategică, ci turistică, ne-ar contrazice hotărât cei 224 de arbori simbolizați pe Columnă, aparținând celor 37 de specii, dintre care doar 9 de rășinoase și 20 de foioase, realitate pe care o putem atesta și astăzi pe traseele îndeobște admise de către istoricii probi pentru drumuri lesnicios de parcurs, mai ales în campania din 105-106, care, cu o excepție sunt aceleași, dar de acum amenajate și întărite cu castre. Admițând ipoteza lui Grigore Florescu, la care aderă și Hadrian

Daicovicu, conform căreia Manius Liberius Maximus, guvernatorul Moesiei Inferioare, pătrunde în Transilvania prin pasul Bran (101) și apoi prin pasul Oituz (105) devine de mirare numărul restrâns al coniferelor reprezentate, știut fiind că pasurile respective sunt (și erau) acoperite de mari păduri de rășinoase. După ce noi am străbătut cu mașina și cu pasul toate traseele la care se referă istoricii, suntem convinși că cele 9 tipuri de specii de rășinoase nu au putut fi cunoscute decât de cavaleria lui Lusius Quietus, care pătrunde pe Valea Oltului, ajunge în Transilvania prin pasul Turnu Roșu (în nici un caz prin pasul Vâlcan, greu accesibil și astăzi) ține drumul de plai Rășinari, Cindrel, Vârful lui Pătru, unde amenajează durabil primul castru, iar de aici, din castru, iar de aici, din castru în castru: Comărbicel, Jigoru, Jigorel, Dealul Negru, până împresoară Sarmizegetusa dinspre est și nord. Se pare că acest iscusit și temerar general dă lovitură de grație ocupând cetatea Fețele Albe, de pe Muncelul Godeanului, de unde Decebal conducea ostilitățile și de unde va porni ultimul său drum, către Mureș, Apuseni și Dacia Nordici, urmărit de Tiberius Claudius Maximus.

Cercetători avizați au ajuns la concluzia că tipurile de specii reprezentate de sculptori la Roma, după desenele anexe la Comentariile lui Traian, în mîntea căruia încolțise, probabil, ideea Columnei încă din timpul primului război, deși contaminate de „nișa dendrologică-ecologică” a executanților, care nu vor fi fost în Dacia, cu excepția unor meșteri, au un mare grad de autenticitate. Pădurea dacică reflectată pe columnă urcă de la Dunăre, în principal prin Banat, către Transilvania, speciile reprezentate, în raport cu frecvența, fiind sorbul, neamul stejarilor (stejar, gorun, ceran),

urmat de 9 rășinoase (văzute de o parte și de alta a pasurilor de la Tapae și de la Făget-Dobra). Pe unul din aceste trasee a înaintat, cu prudență, Traian cu o numeroasă cancelarie de geniști și scribi. De aici peisajul aparține arțarului, fagului, părului și mărului sălbatic, arinului etc.

Astfel judecând lucrurile, Columna ne apare din perspectiva pădurii dacice ca un papirus desfășurat pe verticală, într-o spirală de 125 de scene, pe o lungime de 200 m, anexă la „comentariile” lui Traian, făcute după modelul comentariilor lui Cezar. Dacă ni s-ar fi păstrat, ar fi fost reprezentarea fidelă, prin arbori stilizați, a celor două campanii. Ba, mai mult, ne-ar fi convins că acest monument unic al lumii antice este o lucrare oficială, care limitează imaginația artistului și are, totuși, o mare valoare artistică.

Savanții, preocupați de subiect, au împărțit spirala Columnei în 154 de secvențe: 78 aparținătoare primului război dacic (1-78); 76, celui de-al doilea război dacic (79-155), din care zece privesc spațiul parcurs din Italia până la Dunăre. Ca frecvență, după figurile umane (2500), apar pe friză arborii (224), cu o dublă menire: pe de o parte cifrează informații silvice privitoare la teritoriul parcurs și formele de relief, pe de altă parte marchează (izolează) scenele după sistemul-bandă al desenelor animate. Pe lângă faptul că reducerea la scară este riguroasă în raport cu realitatea de pe teren, reprezentarea lor se subordonează unor caracteristici biometrice menite să comunice informații traductibile în cuvinte. Astfel, la o cercetare riguroasă, având la îndemână metopele spiralei și atlasul arboricol, ajungem la concluzia că la vremea celor două campanii pădurea dacică era formată din arborete naturale greu de străbătut, că ele erau plurietajate până la etajul superior alcătuit din arbori seculari; că peisajul și după confruntările cu Domițian, era sălbatic și inospitalier. Pădurea de pe Columnă este, că place ori nu place ideea istoricilor-arheologi, una mediteraneano-carpatică prin climă,

zona Banatului deluros și a Țării Hațegului fiind influențată până astăzi de o climă mai dulce, favorizată de culoarul Cernei. De aceea în ordinea reprezentărilor arboricole predomină scorușul sau sorbul din pădurile și livezile de astăzi ale Banatului. Mulțimea apelor curgătoare și a celor bălțite de pe traseele trupelor romane explică și reprezentarea mai frecventă a arinului (confundat de unii cercetători ai subiectului cu arțarul), a plopului de apă și a salciei. Sub un arin își ia viața Decebal lângă o apă mare dincolo de care îl așteaptă luntrele (apă care nu poate fi alta decât Mureșul); la Ranistorum (Orăștia de astăzi, cu dealul „La Gorgane“) îi este dus capul și mâna dreaptă, întrucât regruparea trupelor nu se putea face departe de teatrul confruntărilor ultime, fapt adevărit și de reprezentările arboricole de aici, existente până astăzi: stejarul, arțarul, ulmul și frasinul.

Relieful sugerat prin frecvența speciilor arboricole este unul domol, de dealuri și pasuri, cu excepția scenelor care ilustrează simbolizat traseul montan, de culme, al cavaleriei lui Lusius Quietus, așa cum reiese din singurul fragment din Comentarii, păstrat la gramaticul Priscianus: Drobeta – Berzobis (azi Bârzava), Aizis-Arcidava (azi Vărădia – Centum Putri (Surduc) – Aizis (Fârliug) – Tibiscum (Jupa) – Tapae. Noi credem că de la Jupa armata condusă de Traian s-a împărțit în două coloane: una urmează valea Bistrei direct către Pârțile de Fier ale Transilvaniei și Țara Hațegului; a doua își croiește drum lesnicios spre stânga, străbate culoarul Făget-Dobra și, pe Valea Mureșului, importantă arteră de circulație din străvechime, ajunge la actuala Orăștie (Ranistorum?), iar de aici, pe Apa Grădiștei, la Costești și Blidaru. Celălalt corp de oaste, în frunte cu împăratul, după bătălia sângeroasă de la Tapae, va străbate Țara Hațegului dinspre sud-est spre nord-est, iar de la Aque (Călanul de astăzi) urcă pe Valea Luncanilor, cucerește Piatra Roșie, străbate dens populatul Platou al Luncanilor, care străjuiește dinspre sud

Sarmizegetusa, și face joncțiunea cu oștile ce vin dinspre Mureș, concomitent cu împresurarea executată dinspre nord-est de către cavaleria venită peste plai, campând la Vârful lui Pătru, Comărniceș, Jigoru. De reținut că fără excepție locurile unde se dau bătălii pentru cucerirea unor cetăți și puncte întărite sunt marcate cu metopole Columnei cu specii de foioase, acestea întărind ideea potrivit căreia traseele celor două invazii au fost aceleași sau relativ apropiate. Cetăți, cetățui, puncte întărite de pe alte trasee pe care ni le propun istoricii puteau fi distruse și arse după căderea Sarmizegetusei și moartea lui Decebal: Tilișca, Căpâlna, Bănița, Buridava, Angustiae, Craiva etc.

Cunoscut fiind faptul că suprafața împădurită a spațiului carpato-danubiano-pontic reprezenta peste 75% din teritoriul care face subiectul și obiectul confruntărilor din cele două războaie dacice, este de la sine înțeles că după rușinoasele experiențe războinice în Dacia, cunoscute de Fuscus și Domițian, Traian a ales deliberat trasee scurte și accesibile, purtând „războiul mai mult cu cumpătare decât cu înfocare“. Raportată la întreaga suprafață de rășinoase a pădurii dacice, suprafața simbolizată pe Columnă este mai redusă, întrucât și spațiul montan al pădurilor de conifere străbătut de trupe a fost doar parte a unui traseu. Proporția reprezentării foioaselor și rășinoaselor ne apare de o precizie uimitoare și argumentează autenticitatea ilustrațiilor de pe Columnă. Gradul cel mai înalt de autenticitate este cel al foioaselor, ceea ce ne îndrituiește să credem că executantul (meșterii) l-a însoțit pe Traian și cancelaria imperială pe traseul principal, ferit de ambuscade.

Izvoarele literare despre războaiele duse pentru cucerirea Daciei sunt laconice și răzlețe. Arheologia, cu toate eforturile de până acum, se arată neputincioasă când este vorba despre drumuri, etape, efective, aliați, confruntări armate sau inițiative diplomatice. Toate acestea au îndreptat

atenția cercetătorilor către Columnă, cu „reliefulurile-cuvinte“ interpretate uneori greșit, alteleori cu preconcepții. E drept că unele sunt clar vorbărețe, altele stau sub pecetea tainei ori au fost erodate de timp și factorii naturali. Au existat studii pertinente și abordări promițătoare care, din diferite motive, nu au fost duse până la capăt. Descifrarea celor 125 de scene de pe spirală de 200 m presupune o viață de

savant închinată acestui scop și recopiarea lor cu mijloacele de vârf ale tehnologiei IT. În ultimii ani, măcinați fiind noi de patimi politice și rătăcirii, subiectul a ieșit complet din atenția exegeților. Cel mai important moment (și monument) din istoria multimilenară a poporului român este tratat chiar și în manualele școlare „printre altele“. Încercările ambițioase ale istoricului Hadrian Daicovici au fost abandonate de o moarte timpurie. În plus, fel de fel de neaveniți sau de istorici făcuți la grămadă încearcă să reitereze luptele lui Hasdeu cu Aronpumnistul. Daci puri sau romani puri! – pentru orbii cu două bastoane albe altă cale nu există. În toate aceste dispute aride (chiar și despre Columnă) se uită că mărețul monument de la Roma aparține mai mult dacilor decât romanilor: cu aurul dacilor a fost edificat și jertfa lor de sânge o reprezintă. Dincolo de acestea e numai legenda.

HOȚIA NU SALVEAZĂ ROMÂNIA !!!

Se fură ca în codru la Institutul de Arheologie din București?

Malus Dacus

Dacă din casa noastră observăm dispariția unor obiecte, cum numim acest lucru altfel decât FURT.

Și cum îi numim pe cei plățiți să ne protejeze casa și care, aparent, nu-și fac datoria, decât părtași prin neglijență sau complici?

În ziarul „Formula AS“ anul XV , nr. 649 din 10-17 ianuarie 2005, pe prima pagină citim un titlu care poate stârni oricui curiozitatea: „Din tainele istoriei, Misterul plăcuțelor de plumb“ semnat de Horia Țurcanu, și căruia îi dăm tot creditul pentru felul onest în care a prezentat subiectul sus-amintit.

Citim cu interes o poveste despre existența unei istorii a poporului nostru dac, scrisă pe plăcuțe de plumb, istorie care zace de peste 100 de ani în subsolurile Institutului de Arheologie din București, fără a strâni curiozitatea nici unui „științific“ de origine română.

De ce oare cei care ar trebui să apere interesele adevărului istoric al poporului nostru, cei cărora le plătim salarii, noi, cei ce i-am ales să ne apere și să protejeze interesele națiunii noastre, noi, care din munca noastră, prin taxele care le plătim îi ținem pe ei, pe „științificii“ noștri să stea la căldură, pe scaune tapisate și moi, nu își fac datoria? Care altul ar fi serviciul, pentru care primesc salariile lunare?

Și ce fac acești „științificii“ rău, vă veți întreba?

În anul 2002, la cel de al III-lea Congres Internațional de Dacologie, ținut la hotelul Intcontinental din București, profesorul Augustin Deac vorbea despre niște tăblițe de aur de la Sinaia, care ar fi conținut o istorie veche a poporului nostru dac, tăblițe de aur care au fost topite din ordinul regelui Carol I, pentru a ajuta astfel, material, la ridicarea castelului Peleş, nu înainte de a fi copiate pe niște plăci de plumb. Copiile, pe plăci de plumb,

au fost făcute în anul 1875, la o fabrică de cuie din Bușteni și au fost depozitate la început la Mănăstirea Sinaia de unde au fost transportate mai târziu la București.

Istoria ar fi putut fi uitată, ori considerată o simplă poveste, dacă la sfârșitul anului 2003 nu ar fi apărut cartea inginerului Dan Romalo „Cronică apocrifă pe plăci de plumb“. În carte, autorul nu numai că prezintă o parte din aceste misterioase plăcuțe de plumb, pe care dânsul le fotografiase prin anii '40 în subsolurile Muzeului de Antichități din București, dar a încercat și o traducere, o descifrare a lor, deosebit de interesantă și profesional făcută. Au trebuit să mai treacă 63 de ani ca aceste fascinante plăcuțe de plumb, acoperite cu imagini și cu o scriere necunoscută să vadă lumina tiparului. Și asta, subliniez din nou, nu datorită unor străluciți oameni de știință din institutul unde zăceau, ascunse, prin subsoluri, ci datorită unui om de bună intenție, corect, cinstit, unui inginer deosebit de educat și modest, căruia aceste plăcuțe i-au stârnit curiozitatea științifică. Tot respectul pentru volumul impresionant al muncii depuse.

La numai câteva săptămâni, de la apariția cărții, găsim pe internet pe site-ul www.dacia.org o scurtă istorie a acestor tăblițe și pozele a aproape 100 de plăcuțe și medalioane, completate cu unele găsite pe internet și cumpărate de la un bulgar care trăiește în California, de către dr. N.Săvescu din New York.

La cel de al V-lea Congres Internațional de Dacologie, plăcuțele de plumb au fost prezentate în plenul acestuia, stârnind curiozitatea științifică a celor prezenți.

Cum lucrurile NU mai puteau fi ținute ascunse, la Academia Română, a avut loc, în vara anului

trecut, o prezentare a acestor plăcuțe, făcută de Aurora Petan, cercetător lingvist la Institutul „Iorgu Iordan“ din București. Prezentatoarei i s-a oferit o cameră mică și meschină, neaerisită, care s-a dovedit neîncăpătoare pentru cei care au dorit să o asculte și unde un oarecare Vulpe, pe la colțuri, pufnea și șoptea, la cine dorea să-l audă, că plăcuțele nu ar fi nimic alceva decât niște falsuri. Din interviul realizat de Horia Țurcanu cu Aurora Petan reținem că „evenimentele relatate pe plăcuțele de plumb se întind pe aproape cinci secole înainte de invazia romană.. se vorbește despre un alfabet necunoscut, care pare anterior alfabetului grecesc ..... Chiar dacă nu sunt de acord cu interpretarea d-lui Romalo, **cred că limba în care sunt scrise textele nu este o limbă inventată, ci că a existat cu adevărat, ca limbă vie“.**

Generații întregi de studenți au trecut pe lângă această Cronică Dacică pe plăcuțe de plumb, devenind arheologi și istorici, însă, precum mentorii lor, refuzaseră chiar să le dea un număr de inventar. Și de la un timp, ciudat, numărul plăcuțelor de plumb a început să scadă la număr, așa, din senin, fără să se știe de ce și fără să-i pese cuiva.

Astfel d-l Dan Romalo, când s-a adresat Institutului de Arheologie din București, pentru a-și completa lucrarea, descoperirea cu mirare o dispariție a lor în masă, azi găsiindu-se doar 35 de piese, din cele câteva sute existente anterior! Probabil că surpriza cea mai mare, a hoților, a fost faptul că nu se așteptaseră ca cineva să fi fotografiat plăcuțele prin anii '40 și, culmea, să se intereseze acum de ele, ba chiar mai mult, să scrie o carte despre această istorie a poporului nostru dac, scrisă pe acele plăcuțe de plumb.

Ce ar mai fi putut spune un hoț

acum, decât că sunt niște obiecte neimportante, niște falsuri, de care nimănui nu trebuie să-i pese. Nu numai că acum se descoperă furtul celor mai multe dintre plăcuțe, ba mai mult aflăm ca ele nici nu au fost înregistrate, de cei de la Institutul de Arheologie, ca existând în inventar. Și dacă lucrătorii Institutului, ar fi făcut o muncă voluntară și tot ar fi trebuit să-și facă datoria și să le înregistreze.... Dar atunci când sunt plătiți să o facă și nu o fac, ne gândim la un singur lucru și anume ... furtul.

Vă veți întreba **ce secret groaznic pentru istoria poporului nostru or fi conținând acele plăcuțe de plumb**, furate așa ca la ușa cortului dintr-un forum științific, furt acoperit „științific” tocmai de cei plătiți de dumneavoastră să ne protejeze istoria.

Este vorba de câteva zeci de plăcuțe de plumb, absolut fascinante (ne spune același ziarist Horia Turcanu) *o formidabilă epopee imprimată pe suprafața metalului cenușiu: oști de luptători înarmați cu lănci și scuturi, purtând în frunte stindarde, chipuri de regi și de zei, cetați impresionante, cu palate și temple, decorate cu însemne heraldice, o lume uluitoare*. Plăcuțele descriu cu lux de amănunte o lume dispărută a dacilor, cu sute de ani înaintea sosirii romanilor, ne descriu strămoși uitați, regi și luptători, zei și preoți, fapte demne de arme și de neuitat, poate prea demne și prea mărețe pentru a mai fi menționate de istoria noastră romanofonă.

Plăcuțe „uitate” prin subsolurile Institutului de Arheologie, plăcuțe din care „cineva” fură, așa pe tăcute, plăcuțe neînregistrate oficial de oamenii de știință ai sus-numitului institut, plăcuțe de care totuși TOȚI cei de acolo știu și totuși nu se miră când se fură din ele !?

Arheologul VULPE are totuși curajul să recunoască în fața ziaristului H.Turcan că le-a văzut pentru câteva ore, timp suficient pentru Domnia sa, datorită

cunoștințelor care le posedă, să le declare falsuri. Trebuie să recunoaștem că este mare lucru să fi om de știință, și, vezi doamne, numai în câteva ore să dai un verdict, care de altfel se aștepta de mai mult de o sută de ani.

Și totuși nu toți oamenii de știință sunt de acord cu VULPEA. Alexandru Suceveanu, director adjunct al Institutului de Arheologie, semnatarul prefaței cărții lui Dan Romalo „Cronică apocrifă pe plăci de plumb” consideră că plăcuțele merită să fie studiate....

Uneori mă întreb și dacă sunt falsuri așa cum declara Vulpe, de ce sunt ținute, păstrate, într-un institut științific? Am putea crede că mai sunt și alte falsuri păstrate prin acest forum de știință, am putea considera chiar că institutul este un adăpost de falsuri....?

De ce nu sunt înregistrate? Mai sunt oare și alte lucruri neînregistrate din care se poate fura confortabil? Cui îi trebuie un fals, dacă este un fals?!

Și dacă sunt falsuri atunci de ce găsim plăcuțe asemănătoare de plumb și la sudul Dunării? Or fi intrat spionii bulgari în Institutul de Arheologie din București, prin subsolurile acestuia, și au furat din plăcuțele de plumb, oricum neînregistrate, iar acum le comercializează pe internet? Ori face mai mult sens că plăcuțe asemănătoare au fost folosite, pentru imprimarea momentelor istorice importante, atât de dacii nord-dunăreni cât și de cei sud-dunăreni. Dunărea nefiind în acele timpuri granița națiunii noastre, ci axa ei.

Același inteligent și spiritual ziarist, Horia Turcanu nu scapă să nu-l întrebe pe amicul Vulpe: Cum se face că planurile cetății Sarmisegetusa se găsesc pe aceste tăblițe, cetate care a fost descoperită mult după ce tăblițele zăceau în subsolurile Institutului? Răspunsul lui Vulpe a fost unul „roșcovan”. Uneori și numele îi este predestinat.

Aceiași „științifici” nu de mult, într-o emisiune la *TVR Cultural*, Vulpe și Djuvara, încercau să ne

convingă într-un limbaj „cacofonic” precum că și tăblițele de la Tărtăria, conținând primul mesaj scris din istoria omenirii, ar de fapt un alt fals! Ele ar fi fost descoperite prin anii 1950, ne spunea un alt „bătrân om de știință”, când de fapt toată lumea știe că pe atunci, descoperitorul lor, Vlăsa, ar fi trebuit să fie elev la liceu, și nu arheolog. Domnilor ex-staliniști, ex-comuniști, mastodonți ai istoriei și arheologiei, tăblițele de la Tărtăria au fost descoperite în 1961. Cât despre datările cu carbon radioactiv făcute anul trecut în Italia, dâșii nu le percep, deoarece nu sunt publicate în limba rusă, iar faptul că au probleme de exprimare gramaticală coroborate cu acelea de memorie nu le dă dreptul la jocul cu istoria....

Același Vulpe nu ezită să-l atace, așa din senin, pe marele cărturar Nicolaie Densușianu (care a scris *Dacia Preistorică* – publicată în 1913) și pe cei care consideră că „Noi nu suntem urmașii Romei”, arătând de fapt o altă față a faptului că plăcuțele ce conțin o istorie a poporului nostru dac strică aranjamentele unor „științifici”. Plăcuțele nu fac altceva decât să răstoarne dogma „Noi trebuie să fim urmașii Romei”. Așa că, normal, ele trebuia să dispară.

Una este să falsifici una-două plăcuțe de plumb și alta să falsifici câteva sute de plăcuțe, și asta nu numai la nordul Dunării, dar și la sudul ei, cam cât o bibliotecă întreagă.

Considerând că este o rușine să ascunzi pagini din istoria neamului nostru, a poporului nostru dac, să furi din aceste dovezi, să le dosești neinventariindu-le, cerem ministrului Culturii, respectiv doamnei Monica Muscă, cerem organelor abilitate, să-i cerceteze de urgență pe cei care se fac vinovați de astfel de tâlhării, furturi din gestiunea avutului național.

Ne întrebăm ce altceva s-a mai furat și continuă să se mai fure din Institutul Arheologic din București? Și mai ales cine sunt hoții ?

Mișcarea dacologică, istoriografia dacologică, activitatea în societățile de dacologie sau orice altă cercetare în domeniu, în sfârșit Congresele de dacologie au fost inițiate și se derulează într-un spirit științific modern. Cercetările, fie că se fac independent sau în echipă, au la bază conlucrarea interdisciplinară. Astfel, specialistul independent face apel la cercetările celorlalți colegi confrăți, înaintași sau contemporani din domeniul științei istorice, sau din cel al științelor auxiliare, pe care le folosește cu probitate. La fel, echipa mixtă de cercetare a unei teme de istorie, conlucrează colegial, deschis și cu corectitudine în rezolvarea problemelor. În acest scop, am considerat că tuturor, pornind de la începători și de la autodidacți, în primul rând pentru domeniul care ne interesează, le poate fi utilă o „INTRODUCERE ÎN ȘTIINȚA ISTORICĂ”, elaborată de specialiști consacrați. Drept urmare, începând cu acest număr al revistei publicăm în serial ca fiind foarte utilă o asemenea lucrare. Ne interesează, desigur, opinii, amendamente, critici la obiect pe marginea acestei lucrări, autorul primindu-le ca atare spre a-i fi de folos în definitivarea ei și editarea în volum iar redacția intenționează să realizeze în viitor o dezbateră metodologică privitoare la cercetările din domeniul dacologiei.

Redacția Dacia Magazin

INTRODUCERE ÎN ȘTIINȚA ISTORICĂ

Conf.univ.G.D.Iscru

Motto: „Istoria este călăuză vieții”

(continuare din numărul trecut)

5. Vocație, profesionalism și răspundere în știința istorică.

În afara lucrurilor curente, ale existenței zilnice, pentru care îți însușești relativ ușor modul de execuție, pe direcția pe care îți angajezi plener ființa și efortul, trebuie să ai “chemare”, vocație. Vocația ți-o pot descoperi părinții, rudele apropiate care te observă mai atent, prietenii ai familiei, bine intenționați, la școală învățătorii și profesorii, alți semeni de bună credință între care crești și te formezi. Ți-o poți descoperi și singur, în primul rând prin ușurința deprinderii învățaturii, prin plăcerea și eficiența execuției – constatate de tine și de alții -, după care vine, firesc, mulțumirea pentru lucrul bine făcut. Și orice lucru făcut cu plăcere/pasiune devine ușor de executat și îndeamnă la perseverență. Dimpotrivă, orice lucru făcut fără plăcere/pasiune, impus sau autoimpus într-o împrejurare, este un chin. Exercițiul acesta îți permite, totodată, autocunoașterea – și de aici până la descoperirea vocației nu mai este decât un pas! Iată de ce încă Străvechimea (Evl timpuriu) și Antichitatea (formularea aparține acesteia) au implementat oamenilor îndemnul “Cunoaște-te pe tine însuși!”.

Este de cea mai mare importanță, în primul rând pentru propria existență, dar și pentru a celor apropiați – de la familie până la semenii tăi în general -, în ultimă instanță pentru țară, pentru binele comun, să-ți descoperi sau să ți se descopere cât mai de timpuriu vocația, iar apoi, pe direcția jalonată, să-ți poți continua viața. Este neplăcut și păgubitor când această descoperire întârzie sau survine foarte târziu. Chiar și în această situație însă câte ceva se mai poate “recupera”, oarecum “contracronometru”.

Așa stau lucrurile și în domeniul științei istorice, ca și în domeniul științelor ei auxiliare, în primul rând a celor – să le spunem – “de gradul unu” (cele care au în obiectiv izvoare istorice).

În acest domeniu – cu siguranță, ca și în alte științe – este necesar să întrunești anumite condiții/calități, descoperite de tine și de alții, dar mai ales descoperite de tine însuși și care s-ar putea grupa într-un veritabil decalog:

1. RĂBDAREA este prima și cea mai importantă condiție/

calitate. Să ai răbdarea unei cercetări îndelungate, dublate de reflecții permanente, gata oricând să-ți îndrepti propriile erori prin autocontrol.

2. PASIUNEA CERCETĂRII să-ți motiveze efortul.

3. PROFESIONALISMUL în domeniu, la care poți ajunge fie prin studii sistematice, într-un cadru organizat, dar și ca autodidact pasionat și serios. Au greșit și greșesc cei care n-au apreciat sau, mai grav, au ignorat ori au disprețuit munca și rezultatele la care au ajuns astfel de autodidacți. Exemplele sunt numeroase în multe domenii.

4. CINSTEA – prin excelență trebuie să caracterizeze pe cel care și-a asumat răspunderea să caute continuu adevărul istoric și să-l afirme, cu demonstrația științifică de rigoare; să aibă o veritabilă vocație a acestui adevăr și tăria de a nu o trăda niciodată. Mai bine să tacă, atunci când nu-l poate spune așa cum l-a descoperit sau să-l formuleze în așa fel încât formularea sa să nu permită nici o interpretare deformată. Am înțeles, din lecturi, și am constatat personal că există, la unii, o adevărată “boală a minciunii”, un fel de plăcere-pasiune a minciunii, pentru a “crește în ochii semenilor sau pentru a-i induce în eroare. Cinstea presupune totodată și PROBITATE științifică. Adică să recunoști întotdeauna meritele celor care te-au premers în cercetarea respectivă, în gândirea unei probleme, unei soluții, amintindu-i ca atare, citându-i, inclusiv pe cei care, în decursul cercetării, ți-au furnizat informații, ți-au sugerat unele idei. În acest sens, absolut condamnat, calificat ca un furt este plagiatul, sancționat și prin lege.

5. PEZENȚA DE SPIRIT te ajută să depistezi cu ușurință erorile, să găsești, la fel, soluții care să te conducă mai repede la adevărul căutat.

6. Să ai o MEMORIE BUNĂ – mecanică, rațională, vizuală, auditivă -, calitate care conlucrează strâns cu celelalte pentru eficientizarea muncii.

7. Să depui efortul sau să ți se asigure condițiile sau să ai șansa să devii PROFESIONIST ÎN DOMENIU, iar ca autodidact să ajungi la performanță LA VÂRSTA OPTIMĂ, apreciată a fi până la 30-35 de ani, după care acumulările se “sedimentează” mai greu, oarecum sub presiunea lipsei de timp și nu întotdeauna se așează “la locul lor”, putând duce

la oarecare “dezordine” și ineficiență în raționamente și în drumul spre concluzii.

8. PRUDENȚA ȘTIINȚIFICĂ ține în primul rând de răbdare și de puterea de reflecție înainte de a te hotărî să faci o formulare și mai ales să tragi o concluzie. Graba, alteori orgoliul exagerat al originalității, dorința de a nu ți-o lua altul înainte te pot împinge la afirmații sau concluzii imprudente. Depistată de alții, imprudența ți se corectează dar ți se și reproșează. Este o șansă să poți reveni tu însuși asupra ei înainte de publicarea lucrării. Oricum, la a doua ediție, formularea/concluzia eronată trebuie îndreptată. Tăcerea, după ce eroarea ți-a fost semnalată sau, mai grav, persistența în a nu o îndrepta, încăpățănarea în a-ți menține opinia greșită, ignorându-l sau nu pe cel ce ți-a semnalat, argumentat, eroarea, îți afectează autoritatea științifică și întărește sau multiplică reproșul/acuza urmașilor.

9. DEMNITATEA, umană și profesională, îți motivează puternic fermitatea științifică (nu de orgoliu!), verticalitatea, obligându-te să nu cedezi în fața nici unei rugăminți, influențe sau presiuni care să implice deformarea adevărului istoric la care ai ajuns. “Cedarea”, din partea omului de știință, deci și din partea istoricului, are loc numai în fața unei argumentări științifice convingătoare. Această “cedare” presupune “curaj”, mai exact buna cuviință de a recunoaște că ai greșit; să-ți pară bine că, iată, s-a ivit un altul care a ajuns la un adevăr istoric mai complet decât al tău. Să te ferești “ca de foc” de a aluneca în tezism, de la practica argumentului de autoritate fără suficientă argumentare științifică. În sfârșit, să-l prețuiești sincer pe colegul care te-a depășit, ca și pe “ucenicul” care, urmându-te, a putut merge mai departe iar aceasta să fie una din marile tale satisfacții. Căci numai astfel se realizează progresul în știință.

10. Derivată din calitatea de mai sus, “Decalogul” s-ar putea împlini cu exigența de a lăsa “POARTA DESCHISĂ” celor care vor veni după tine.

Peste toate acestea și ca o însumare a lor, ISTORIA, cunoscută științific, se cere a fi, în primul rând, ÎNȚELEASĂ. A ȘTI ISTORIE înseamnă, cu precădere, A O ÎNȚELEGE. Este cea mai mare performanță care te definește ca istoric.

După modul în care îți îndeplinești vocația de istoric – fie că ești specialist titrat, fie autodidact ajuns la performanță – decurg răspunderea și meritul pe care le ai față de tine însuși, față de știința pe care o slujești, față de națiunea ta și de semenii tăi din patria comună, în sfârșit, față de națiunile lumii. Iată de ce la ultimele congrese de istorie s-a introdus în dezbateri chiar o secțiune privind răspunderea istoricului, așa cum s-a introdus și la congresele altor științe. Căci nici un om de știință, sub nici un motiv, nu trebuie să se pună în slujba forțelor răului.

6. Știința istorică și interesul național

Știința istorică, într-un cadru politic național și de democrație autentică este în concordanță cu interesul națiunii majoritare, fondatoare de stat, dar și cu acele al minorităților naționale/etnice care-și duc existența în patria comună. Aproape că nu există în lume un stat național modern fără minorități naționale/etnice. Pe de altă parte, interesul național nu este, nu poate fi în contradicție cu interesul altor state naționale într-un cadru general de democrație internațională

iar atunci când apar unele divergențe ele se rezolvă pe baze amiabile sau de drept internațional. Și atunci știința istorică poate fi solicitată pentru înlăturarea divergențelor ivite. În astfel de situații, știința istorică este total atașată interesului național. Numai în raporturile cu state fără democrație autentică, totalitare sau conduse de forțe de dominație, ca imperiile îndeosebi, apar contradicții antagonice. Și în astfel de situații știința istorică rămâne total atașată interesului național, argumentele ei putând fi aduse în sprijin.

7. Știința istorică, națiunile lumii și Statele lor naționale

Forțele de dominație (oculte sau la vedere) – de dominație internă, zonală sau, azi, planetară – au fost și sunt singurele forțe promotoare ale exploatării, vrajbei și urii între oameni și între națiuni, între propriile frontiere sau dincolo de ele, cu scopul de a-și realiza obiectivul strategic al dominației, un obiectiv himeric în fond, în contrasens cu întreaga evoluție istorică, dar pentru care, irațional, ele militează cu tenacitate, contând pe uriașa lor bază logistică, propagandistică și militară acumulată în timp, fiind în stare de orice, în nebulia lor, chiar cu riscul suprem al distrugerii civilizației umane. Istoria a cunoscut și cunoaște astfel de politici. Este cunoscut efortul Imperiilor “istorice” de a distruge națiuni și civilizații naționale. În secolul al XX-lea, de asemenea, am asistat la dezlănțuirea unor astfel de forțe de dominație împotriva națiunilor lumii, iar la începutul celui în care abia am intrat, al XXI-lea, această dezlănțuire se prefigurează a fi devastatoare dacă nebunii planetei nu vor fi oprîți la timp.

Pentru forțele de dominație, știința istorică, adevărata știință istorică, a fost dintotdeauna un adversar redutabil. De aici teama lor crescândă față de știința istorică. Dar tot de aici – loviturile, subtile sau brutale, la care a fost supusă pentru a o determina – prin istorici “oficiali” racolați -, să slujească interesele dominației prin susțineri false, care n-au făcut decât să-i compromită vremelnicele statute de știință. Tendința, dinspre aceste forțe, se manifestă și azi, la scară planetară, prin “motivații” diverse pentru istorici “mai slabi de înger”, cum se spune, prin presiuni de tot felul sau prin șantaj, prin cenzură politică, directă sau disimulată, prin “cenzură” economică și fiscală și chiar prin măsuri administrative aplicate în plan didactic și științific. Pornind de la axioma că istoria, implicit știința istorică, sunt călăuza vieții, salvarea statutului nealterat al științei istorice, propagată prin scris și prin școală, nu este doar o datorie a istoricilor și a profesorilor de istorie, ci a întregii societăți.

După cum s-a înțeles, deci, știința istorică a făcut și face “casă bună” cu națiunile și cu Statele lor naționale suverane, cărora le oferă, spre cunoaștere sau în sprijin direct, adevărul istoric, soluții pentru consolidarea planului strategic de obținere a victoriei împotriva forțelor de dominație iar prin aceasta optimism și speranță în statornicirea mai binelui, a liniștii și a păcii în lume. Iată de ce în primul rând națiunile cu Statele lor naționale, dar și toți oamenii de bine, toate forțele care doresc sincer prosperitatea și pacea planetară au datoriat să sprijine știința istorică la nivel național și la nivel mondial, aceasta fiindu-le, azi și în perspectivă, un aliat puternic și consecvent în cea mai importantă bătălie care s-a dat vreodată de-a-lungul istoriei.

MITUL SARABHA ÎN SIMBOLISTICA TEZAUROLUI DE LA AGIGHIOL

Gheorghe Șeitan

Unul din cele mai reprezentative tezaure pentru arta traco-getică, tezaurul de la Agighiol, socotit a fi o nestemată arheologică își așteaptă de 73 de ani monografia la care are dreptul, o interpretare care să-l scoată din enigmistica în care este cantonat, o încercare de pătrundere în

simbolistica sa decorativă.

Tezaurul amintit ni se pare a fi cu atât mai important cu cât el poate stabili o punte de legătură dintre lumea geto-dacică antică și societatea feudală românească, ceea ce demonstrează implicit, continuitatea, permanența. Interpretat corect, acest tezaur este în măsură să taie nodul gordian al unei probleme care frământă demult istoricii români de bună credință, și anume originea dacică a familiei domnitoare Basaraba.¹

Vom arăta în cele ce urmează, fără teama de a greși, că numele de *Saraba* însemna pentru geto-daci un motiv mitologic cunoscut de ei, în strânsă legătură cu legenda întemeierii statale și a monarhului sacerdot care apare pe tezaurul de la

Agighiol.

Despre Zarabos-Sarabi la Saraba Nicolae Densusianu a găsit în *Getica* lui Iordanes un citat în care, după opinia sa, Basaraba apare sub forma trunchiată de Zarabos: „*primum Zarabos Tereos, deinde vocitatos Pileatos hos, qui inter eos generosi extabant: ex quibus eis (Getis) et reges, et sacerdotes oridnabantur*“.²

Pe această bază, Densusianu coborând și cu alte date, ajunge la concluzia că neamul cel mai nobil și mai puternic al românilor de la Dunărea de Jos, numit Basaraba, este atât de vechi, încât poate fi găsit în sec. VII î.e.n.

Atât Nicolae Densusianu, cât și B.P. Hasdeu, au sesizat că în *Istoria bizantină* a lui Chalcocondyla, Dan, nepotul de frate al lui Mircea cel Bătrân era numit „fiul lui Saraba“, în loc de Basaraba.³

Ambii istorici, pornind de la formulări de genul – „*Basaraba voievod, fiul preabunului Basaraba voievod*“ găsite în inscripțiile vechi, afirmă că Basaraba a fost nu doar un nume voievodal, ci un titlu sacru pentru domnitorii țării.

Saraba în Dacia Hiperboreana

Vasile Lovinescu a arătat că întemeierea statelor medievale românești nu este decât aspectul exterior al unei

**B a s a r a b a
c o n s t i t u i e
n u m e l e u n e i
c a s t e ș i n u a l u n e i
f a m i l i i
d o m n i t o a r e , c a r e
a e x i s t a t î n D a c i a
H i p e r b o r e a n ă .
D i n t r a d u c e r e a
t e x t u l u i l u i**

Iordanes (*Getica*) care spune că „primii dintre ei erau Sarabi terrei, dintre care se consacrau regi și preoți“, se poate deduce că Sarabii cumulau ambele funcții, cea sacerdotală și cea regală.

Tradiția hiperboreană a unui centru spiritual universal în Dacia presupune existența unui monarh universal, un Rege al Lumii, care era și zeu, numit Saraba.⁵

De fapt, însuși Zalmoxis a fost numit rege și zeu și este posibil ca, în perioada hiperboreană, un alt nume al lui să fi fost cel de Saraba.

Saraba la indo-europeni

Prin intermediul unui studiu al lui Mircea Eliade⁶ putem pătrunde în miezul problemei mitologice Sarabha, subiect abordat în scrierile vedice în literatura buhdistă, în literatura și folclorului altor popoare indianizate ori europenizate, sedentare ori migratoare.

Important de reținut este faptul că, în limba sanscrită, cuvântul *sarabha*, având ca echivalent în limba pali *sarabha*, desemnează un *cervideu fabulos cu opt picioare* în loc de patru.

În *Mahabarata*, Sarabha desemnează un Asura, a cărui încarnare este regele-ermit Paurava⁷, iar în *Purana*, Asura Sarabha este un monstru redutabil cu opt picioare,

mai puternic decât un leu, și adversarul lui Vișnu. Scoțând în evidență rolul religios al cerbului, M. Eliade trece în revistă diferitele valorizări ale mitului *sarabha*.

El este când încarnarea unui Boddhisatva, când un Asura, adică o ființă divină și demonică, când un animal călăuză, ce obligă prinții la săvârșirea unui ritual de întemeiere.

Sarabha a fost pus în legătură, pe rând, cu luarea în posesie a unui teritoriu nou sau întemeierea unui regat, întemeierea unui oraș, obținerea suveranității universale, o experiență decisivă sau conversiune religioasă. În literatura indiană veche există o criere intitulată chiar „*Sarabha-mingajataka*“, de unde aflăm cum unui rege i se arată un *Sarabha* pentru a-l învăța Legea, adică, sanscrită, *dharma*.

Sarabha, reprezentat pe cupele de argint al tezaurului geto-dacic de la Agighiol, județul Tulcea

Descoperit în anul 1931, în movila lui Uță, tezaurul de la Agighiol, județul Tulcea, cuprinde mai multe obiecte de valoare, din argint și aur, decorate antropomorf și zoomorf.

Pe cele trei vase de argint, sub formă de cupă, domină o unitate decorativă reprezentând un *cerb cu opt picioare*, având coarnele sub forma unui ax central, cu mai multe ramuri pe ambele părți.

Pe cupe se mai află diferite desene reprezentând o pasăre răpitoare ce seamănă mai degrabă cu un cocoș prinzând cu ghearele un iepure, caprine obișnuite cu patru picioare, un animal fabulos, probabil un dragon, aflat pe spatele unui porc și altele.

Ceea ce ne interesează cel mai mult este acest cervideu cu opt picioare cunoscute, după cum am arătat mai sus, sub numele de *sarabha*. Iată descrierea făcută de arheologul Dimitrie Berciu a acestei decorațiuni de pe cupele de argint: pentru vasul nr.1, „*Animalul de la mijloc este un cerb care are coarnele bogat desfășurate și*

acoperite cu pătrățele și are opt picioare. Desigur, este vorba de o exagerare, care va fi avută oarecare semnificație“; pentru vasul 2, „*Animalul central care formează unitatea decorativă principală, reprezintă un țap cu opt picioare...*

... Pe partea opusă a vasului, în dreptul primului animal cu opt picioare se află un altul, cu același număr de picioare și cu corpul acoperit cu décor similar aceluia de pe coarne“; pentru vasul aflat în posesia Metropolitan Museum din New-York, „*Primul animal care ne atrage atenția este cerbul cu opt picioare, deja amintit*“.

Însumând, pe cele trei cupe de argint ale tezaurului, *sarabha*, cervideul fabulos cu opt picioare, este reprezentat de patru ori, ceea ce conferă calitatea de simbol dominant. Așadar, *mitul sarabha* este atestat în Dacia și arheologic, nu doar lingvistic, deși el nu a tras atenția până în prezent. Cele opt picioare ale cerbului de pe cupele de argint nu reprezintă nici o exagerare artistică, așa cum credea D. Berciu, ci o ilustrare a *cerbului sarabha*, care a fost o legendă daco-hiperboreană, ceea ce demonstrează o cultură mitologică de un înalt rafinament.

Sarabha și Bha-Sarabha

În limba sanscrită particula „*bha*“ sintetizează mai multe sensuri: *a străluci, a apărea, a se manifesta, a părea, a avea darul să, a trece drept, a arăta ca*⁹. Prin urmare, *Bha-Sarabha* înseamnă „*a părea, a trece drept, a arăta ca Sarabha*“.

Bha-Sarabha nu poate fi decât monarhul înțelept care își călăuzește norodul, precum un *sarabha*, spre un teritoriu mirific, care, în sens istoric constituie mitul întemeierii statale, iar în sens religios înseamnă eliberarea de suferințele existenței. Voievodul este cel care te conduce spre celălalt mal, făcătorul de vad, acel *tărtankara*, călăuza-monarh. Dintotdeauna regii geto-daci, urmând pe *Zalmoxis*, rege și zeu, au fost și călăuze religioase. Însuși Neagoe Basarab a primit numele de simbolul înțelepciunii, numit în dacică „*naga*“ (*șarpe*), iar voievodul moldovean Ștefan a fost supranumit Ștefan cel Mare și Sfânt. În limba română, pe lângă ononimul și toponimul *Basarabha*, mai avem și cuvântul *cosoroabă*, însemnând fiecare dintre bârnele așezate orizontal deasupra pereților casei, în lungul acoperișului, pentru a susține căpriorii.

(continuare în pag. 32)

TRANSILVANIA, INIMA ETERNEI DACOROMÂNII

Dan Ion Predoiu

(continuare)

PACEA DE LA PARIS DIN 1920, DUPĂ PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Dar și românilor din Principate le-a fost dat, tot în aceeași perioadă, să trăiască momente de mare cumpănă atât în timpul războiului din 1877-1878, cât și apoi în lupta diplomatică pentru obținerea independenței de stat a Principatelor Unite Române pe plan european, luptă care a dus, în 1881, la recunoașterea României ca regat independent, la confluența celor trei mari imperii: țarist, otoman și austriac.

Iar apoi, zbuciumul din primul război mondial din 1914-1918 la sfârșitul căruia, Basarabia, Bucovina, Crișana, Transilvania și Banatul au venit de sub stăpâniri străine la patria mamă.

*

Deosebit de cele de mai sus, nu este lipsit de semnificație aspectul care rezultă din apelul împăratului Carol I de Habsburg (1916-1918) în manifestul lansat la 16 octombrie 1918 „Către popoarele mele credincioase” privind reorganizarea Austro-Ungariei în șase state independente: austriac, ungar, ceh, iugoslav, polonez și ucrainean. Atunci, ori omite din nou cu bună știință pe românii din Banat, Crișana, Transilvania și Bucovina, ori înțelege că dintre statele noului imperiu austro-ungar nu mai puteau face parte de fapt și românii, care urmau să-și alipească teritoriile locuite de ei la patria lor România.

Să fi înțeles oare împăratul Carol I de Habsburg, la acea dată, până unde se pot întinde granițele proiectatului său nou imperiu, dorit să fie reorganizat numai în limitele celor șase popoare credincioase, cărora le-a adresat patetica invitație sau disprețul pentru românii din Transilvania a fost atât de mare încât magnații imperiali au sperat și de această dată că ar fi capabili să-și șteargă din nou definitiv din istorie?

*

În sensul acesta au și intervenit cu toată vehemența la comisiile specializate ale Conferinței de pace de la Paris ce a urmat după primul război mondial, unde au depus un volum imens de date și informații false cu scopul de a deturna soluția finală de la cadrul ei firesc, natural și obiectiv, privind națiunea română.

La Trianon, delegația Ungariei a prezentat patru volume cu memorii, acte, documente și un volum cu hărți.

Comisia pentru stabilirea hotarelor a fost alcătuită din reprezentanții Angliei, Franței, Italiei și SUA, asistați de reprezentanții României și Ungariei.

Ungurii i-au atacat pe români cu acuzații privind asuprirea minorității evreiești din Regat, dorind să provoace asupra noastră reacția mării finanțe evreiești.

Cotidianul englez „The Times” a ripostat impetuos spunând:

„Această atitudine nu are nimic comun cu chestiunea evreiască, deoarece printr-o lege din decembrie 1918, evreii au primit toate privilegiile cetățeniei române. Evreii s-au bucurat totdeauna de libertate religioasă în România și n-a avut loc nici un program în această țară”.

*

Delegația ungară, în fruntea căreia era conte Appony, autorul legii privind desființarea școlilor confesionale particulare românești din Transilvania, combătea din toate puterile frontiera propusă între România și Ungaria, deși aceasta îngloba în Ungaria teritoriile cu sute de mii de români.

Istoricul american Milton G. Lehrer, peste două decenii, a scris:

„Dacă în anul 1920 s-a comis nedreptate, nu ungerii să se plângă de ea, ci românii, căci dincolo de frontiera politică au fost lăsate pe teritoriul Ungariei mai multe insule de români”. (15)

În 1920, când s-a semnat tratatul

de pace, în Transilvania erau trei milioane de români, un milion două sute de mii de maghiari, peste o jumătate de milion de germani și peste o jumătate de milion de alte naționalități, în special evrei și slavi maghiarizați.

Consiliul Suprem al Conferinței de pace a studiat multe luni „documentația maghiară”, fără să primească la această analiză nici una din țările incriminate, acuzate sau pârâte de Ungaria: Cehoslovacia, Iugoslavia și România, care n-au avut cum să se apere de aberantele susțineri ale ungerilor.

În plus, pentru a spori influența în sprijinul „drepturilor milenare” ale ungerilor, aceștia au răspândit în toată Europa, în ministere, redacții, universități, biserici etc., memoriul intitulat „Responsabilitatea națiunii maghiare în război”, acuzând Austria, pentru toate ororile comise de ei împotriva populațiilor nemaghiare, responsabilitatea aparținând, chipurile, numai celui stat imperial, conglomerat de teritorii diverse, singurul vinovat de nedreptățile pe care toată Europa știa că le făcuseră magnații și nobilii unguri.

Ea, Ungaria, se prezenta, pentru întreg teritoriul străvechi al regelui Ștefan I, ca și cum ar fi fost dintotdeauna un stat unitar și factor de echilibru în Europa, uitând că din 1526 fusese desființată ca stat și înglobată inițial ca pašalâc în Imperiul otoman, iar apoi în Imperiul austriac, deci fără posibilitatea de a se exprima autonom timp de patru secole, inclusiv în perioada de 51 de ani cât a fost parte a Imperiului Austro-Ungar, fără rege propriu.

Uluți de insistența cu care ungerii doreau să deturneze lucrările Consiliului Suprem, reprezentanții Iugoslaviei, României și Cehoslovaciei au arătat falsurile în documentația istorică, etnografică și economică prezentată de delegația ungară.

Marele istoric englez R.W. Seton

Watson, cu privire direct la Transilvania, a spus încă din 1908:

„Eu am venit în Ungaria îndemnat de simpatiile mele către poporul maghiar și îndeosebi către partidul lui Kossuth, care s-a bucurat, ba încă se mai bucură și astăzi de multă considerație în cercurile politice din Anglia. M-am încredințat însă, în cele din urmă, că oamenii de stat ai maghiarilor nu sunt de bună credință“... iar Anglia este „rău informată despre cele ce se petrec în regatul ungar“, unde sistemul reprezentivă „una dintre cele mai murdare pete pe pajura civilizației europene“, sistem care reprezintă „practic oprimarea de o singură rasă dominantă pentru a despuia toate celelalte națiuni de cele mai firești drepturi“.

Conferința de pace de la Paris din 1920 a fost informată, prin lordul Cranford – reprezentantul Angliei, de rezultatele cercetării asupra Memoriului și asupra celor 34 de note suplimentare, depuse de partea ungară:

„Nu se poate admite nici o clipă că tratatul de pace cu Ungaria ar fi fost redactat într-un spirit de nedreptate față de un dușman învins, numai în scopul de a împăca statele ce au luptat și au suferit cu noi în timpul războiului. Nu cred că ar fi drept să se acuze aceste state de o asemenea politică cu toate suferințele lor de mai multe secole“.

*

Conferința de pace a respins propunerea privind constituirea unei așa zise „Conferințe europene“ a statelor riverane Dunării, susținută cu o suspectă ardoare de emigrația maghiară din Occident și din SUA. De fapt, o formă mascată de a reuni sub același sceptru state de pe firul Dunării, de la Austria până la România și Bulgaria, cu Ungaria la mijloc.

*

Președintele Conferinței de pace A. Millerand, în numele Consiliului Suprem, a răspuns – în scris – „argumentelor“ delegației Ungariei precizând:

„le-a fost imposibil puterilor să adopte vederile acestei delegații... Autorii tratatului au depus eforturi

pentru aprofundarea și înțelegerea realităților... precum și pentru a cântări cu imparțialitate tot ceea ce putea constitui un drept pentru Ungaria“.

La 4 iunie 1920 a fost semnat, la Trianon, tratatul de pace cu Ungaria de către delegații Franței, Italiei, Angliei, SUA, Japoniei, României, Regatului Sârbo-Croato-Sloven și ai altor nouă state.

*

Părerile unor mari personalități despre Transilvania și despre unirea ei cu Țara mamă, cu România, după Conferința de pace de la Paris, au fost unanime în sprijinul soluției date:

Astfel:

- Harmeworth, secretar de stat în guvernul britanic, arăta că Austro-Ungaria:

„n-a fost decât un conglomerat artificial de neamuri diferite și uneori ostile“.

-Ch. Seymour, expert al Conferinței, scria:

„cu puține excepții, frontierele actuale sunt în conformitate cu distribuția etnică a populației. Acolo unde criteriul este îndoielnic, balanța a înclinat ușor în favoarea vechilor naționalități dominante, germană și maghiară“.

De ce oare?

-deputatul francez Guernier arăta că prin unirea ținuturilor românești,

„s-au răsturnat hotarele artificiale și a fost redus fiecare în marginile ce i se cuvin“.

-M. Demartonne, în cartea sa „L'Europe Centrale“, spune:

„Strămoșii lor (ai românilor-n.n.) sunt aici cu o mie de ani înainte de venirea ungarilor în Câmpia Panonică“.

-Magnan, director la „Ziarul de Nisa“, spune:

„Această provincie (Transilvania) a fost leagănul poporului român. Despărțită de Principatele Dunărene pentru prima dată, în secolul al XIV-lea de către Ungaria, ea a trecut, succesiv, sub diferite dominații care nu i-au modificat aproape deloc fizionomia etnică. Elementul străin a rămas izolat în

mijlocul masei de români, care constituie azi, ca și înainte, marea majoritate a populației“.

*

Dacă acordul austro-ungar din 1867 a fost produsul înțelegerii între doi parteneri de aceeași parte a baricadei care și-au satisfăcut aspirațiile personale pe seama altora, Conferința de Pace de la Paris din 18-21 ianuarie 1919, Tratatul de la Versailles din 28 iunie 1919 cu Germania, Tratatul de la Saint-Germain en Laye din 10 septembrie 1919 cu Austria, Tratatul de la Trianon din 4 iunie 1920 cu Ungaria și Tratatul special din 10 august privind frontierele, au fost rodul gândirii, colaborării și hotărârii colective a tuturor popoarelor implicate.

Ca urmare, dacă ar fi de revizuit ceva, aceasta ar fi „Acordul Austro-Ungar din 17 februarie 1867“ privind înființarea abuzivă a statului dualist austro-ungar, creat în detrimentul țărilor înglobate-asuprite, oprimate și persecutate, cum a fost și cazul Marelui Principat al Transilvaniei, atribuit în mod aberant Ungariei împotriva evidențelor istorice, etnice și religioase din teritoriu.

De fapt, acordul de creare a statului dualist Austro-Ungar din 1867 a fost revocat, desființat și anulat pe cale de consecință la sfârșitul primului război mondial din 1914-1918, la Conferința de Pace de la Paris din 1919.

În ambele tratate, atât în cel cu Austria, cât și în cel cu Ungaria, se precizează, ca o recunoaștere, expresă de către părțile semnatare, realitatea istorică a faptului că

„forța monarhică austro-ungară a încetat de a mai exista“.

Astfel, „Ungaria independentă“ a devenit

„statul național ungar în granițele sale firești“.

SPAȚIUL MIORITIC ANCESTRAL

La 1 decembrie 1918, națiunea română prin alipirea Transilvaniei la patria mamă, ultima revenită acasă, a finalizat acțiunea de realizare a Statului Unitar Român, în pofida tuturor

vicisitudinilor vremurilor, stat ce avea să reunească în fruntaliile sale un popor străvechi cu un anume specific național.

George Călinescu, scriind despre „Specificul național“, arăta că:

„Suntem niște adevărați autohtoni de impresionantă vechime. Indiferența vădită a țaranului român pentru popoarele imediat înconjurătoare vine din instinctul că acestea sunt mai mult sau mai puțin recente. Tipul nostru fizic este total deosebit de al popoarelor vecine și din centrul Europei“.

„... țăranimea română are o simpatie pentru lumea vestică“, ... „Occidentul extrem al Europei până în peninsula Iberică... unde regăsim similități pentru fizionomia noastră. Aceasta se explică rasial“.

„Popoarele străvechi se caracterizează prin „civilizație“ pastorală, prin retragere la munte, de unde pot privi și ocoli invaziile, printr-o față brăzdată de vânturile alpine, de experiența milenară, printr-un ochi pătrunzător și neclintit de vultur, prin mușenie!“.

„Popoarele noi, migrante, dimpotrivă: zgomotoase, gesticulante și au o vădită predilecție pentru civilizație, venite în căruțe, ele transformă curând vehiculele în corturi și corturile în case...“

„Ungurii, popor recent, au înclinări orășenești și voluptatea de a construi, fără a se încadra naturii. Ei nici n-au sate, ci numai orașe mari și mici“. (8)

La români, „comunicarea cu lumea se face în proverbe ce condensează o înțelepciune stereotipă, atât de controlată prin vechimea rasei, încât contribuția individuală este neglijabilă. Vechimea se mai confirmă prin fatalismul nostru energetic... Popoarele mai noi sunt agitate de dorinți, a căror realizare e greu să dureze, în vreme ce românii cultivă un scepticism față de orice întreprindere nefolositoare“. (8)

Câtă dreptate avea Lucian Blaga când atribuia fiecărei etnii o anume categorie abisală care cumula informații milenare ale comportamentului uman.

Pe când românii le corespunde statornicia, spațiul mioritic cu relieful său unduit „un deal, o vale“, vitejia și mereu invocatul spirit de dreptate, cuvântul „dreptate“ nelipsind nici din jurămintele de credință față de națiune și față de patrie, ungerii, cu calități genetice incontestabile, sunt încontinuu „agitați de dorințe“, „zgomotoși“ și „gesticulanți“ în permanență voind mai mult, veșnic nemulțumiți, foarte puțin atenți la adevăr, la conduită, la firescul lucrurilor și la dreptate, pretându-se la orice, considerând că totul este posibil, că totul le este permis, că totul li se cuvine, promițând pe moment numai ca să apuce și apoi, după ce au apucat, să încalce cu seninătate tot ce au promis, așa cum o dovedește întreaga istorie a relațiilor pe care le-au avut cu toți vecinii și în special cu noi, cu românii.

În fața năvalnicilor dorințe, dintre cele mai ciudate, dintre cele mai paradoxale sau dintre cele mai fanteziste pretenții pe care ei, ungerii, de-a lungul timpului, nu le-au acordat niciodată atunci când ar fi fost în măsură să o facă, drepturi pe care azi, în țara lor, nu le acordă nimănui, noi românii, cu firea noastră blândă, înțelegătoare și îngăduitoare. Dar cu o tristă experiență privind relațiile dintre unguri și români, rămânem uimiți, stupefiați, încercând să apreciem cu bună credință ce ar fi corect să li se mai acorde și cât de departe vor merge cu insistențele lor atâta timp cât țări cu prestigiu din Europa nici nu iau în considerare astfel de probleme.

Toate aceste veșnice cereri, neajunsuri și nemulțumiri mascate abil de dorința de mai bine, ei, ungerii, nu vor înceta niciodată să le solicite, atâta timp cât această trăsătură, această caracteristică, această însușire, este proprie firii lor, specificului lor național.

Și dacă aceasta le este firea, nici măcar nu poți fi supărat pe ei, numai că trebuie să fim în permanență, tot timpul, mereu atenți.

În acest sens, George Călinescu subliniază uimitoarea experiență de

viață a poporului român concentrată în filosofia sa și miraculosul său simț politic acumulat ancestral, din cele mai vechi timpuri și până în prezent:

„Rasa noastră a căpătat prin marea ei vârstă... o filosofie... unită cu un simț politic miraculos. Când privim cu oarecare perspectivă, ne dăm seama că instinctul nostru a lucrat întotdeauna singur. Numai noi am scăpat de penetrația otomană administrativă, păstrându-ne independența.“

În fond, suntem geți și e mai bine să spunem că, în felul nostru, am primit și noi succesiunea spiritului roman...“(8)

Dreptatea românii, continuatori ai străbunilor lor daci și ai tuturor celor care s-au asimilat dacilor, locuitori în spațiul precizat pentru Dacia încă de la începutul erei noastre de către Ptolomeu (90-168 e.n.), între Nistru, Tisa, Dunăre și Marea Neagră, a răzbit, a învins și a triumfat și la acea dată în confruntarea multiseculară, dacă e să ne referim numai la istoria noastră mai recentă, parte din istoria noastră multi-milenară, cu cei care ne înconjoară și cu care trebuie să conviețuim.

Cine oare să fi înțeles mai bine decât multimilenarul popor geto-daco-valaho-român că viața care ți-a fost dată să o trăiești îți impune și datoria să o meriți, în fiecare clipă atât ca om, cât și ca națiune.

Ca o perpetuă lecție de geografie, conturul țării noastre precizat de Eminescu, ca testament politic pentru viitorime: „De la Nistru pân’la Tisa“ și cu referire la munții de dincolo de izvoarele celor două râuri: „De la munte pân’la mare și la Dunărea albastră“, rămâne de mii de ani spațiul de existență, de supraviețuire și de continuitate al românii, așa cum a fost și al dacilor, indiferent de cerințele tuturor celor ce au trecut pe aici sau au rămas alături de noi, pentru pământ și apă.

•

ZAMOLXIS-PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR

Carolus Lundius

De ce trebuie să auzim de la Carolus Lundius despre Zamolxis ca fiind cel care a dat lumii primele legi scrise? De ce nici unul dintre istoricii noștri nu-l pomenește? Oare de ce suedezi se mândresc cu ce noi refuzăm să ne mândrim? Când oare istoria noastră în loc să înceapă cu înfrângerea noastră, cu sfârșitul nostru ca stat, cu înfrângerea lui Decebal, va începe cu istoria Daciei și a regelor ei?

Iată de ce ne facem o datorie de onoare în a

publica în serial întregul volum ZAMOLXIS-PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR.

Prima ediție a acestui volum sub titlul *Zamolxis Primus Getarum Legislator* scrisă de Carolus Lundius a apărut în Suedia în anul 1687. Am găsit-o rătăcită într-un anticariat din Upsala-Suedia, de unde am cumpărat-o la un preț mare, încredințând-o spre traducere doamnei Maria Crișan.

Dr. Napoleon Săvescu

(continuare din numărul trecut)

CAPITOLUL V, 1 - 3

Rezumat Cap.V, 1-2. §1. Astfel este clar că Zamolxis a fost și zeu și om, așa cum de fapt și este sărbătorit de Geți. Ambele ipostaze ne sunt confirmate de către scriitorii antici. §2. Zamolxis ca zeu, mai este numit Krono sau rono, adică Saturnus. De asemenea, Attis cel cu un singur ochi - fiul râului Sangarius din Frigia, Qamimasadh (Poseidon la Sciți) și i s-a atribuit și cultul lui Hercule; Hercules ca zeu militar, cel mai puternic dintre zei, după cum ne-o mărturisesc și incunabulele naționale, în concordanță cu mărturiile scriitorilor. Zamolxis a mai fost numit și Bal, Ballur, Aballur, i.e. Apollo; în funcție de context, se poate deduce despre cine anume este vorba. Și de către Macrobius, dar și de către antici i s-a zis și Soare. De asemenea, a mai fost identificat și cu Liber Pater, adică cu Dionysos —Bacchus. Cu zeul Marte și cu Mercur, nu un altul fiind obiectul lor de cult (deci este vorba de alte divinități). Opinia lui Strabon se cere a fi corectată și clarificată. Și cu Aesculap care înseamnă „sănătate“ și cu Isis, ba chiar cu Serapis care tot zeii Soarelui sunt. Astfel, identificarea cu Adonis, Attin, Osiris și Horus nu indică altceva decât tot Soarele. Osiris semnifică Soarele la Egipteni și la Greci, iar pentru alții

desemnează cuvântul întunecat. Cu exact același sens se găsește și la Plutarh și este de origine scită. Ce înseamnă acest cuvânt. Prin strădania altora, este explicată greșit, prin deducție, originea acestui cuvânt. Dar cei vechi înțelegeau prin Osiris, Isis, Horus și Typhon o filosofie morală (filosofian hqikhn). Este explicată opinia lui Heurnius. Din ce motiv Antichitatea i-a atribuit lui Attinus însușirea de a avea opt ochi. Este lăudat locul superior pe care îl ocupă Platon. Fără îndoială că legile Hiperboreenilor, susține Platon, care fuseseră sancționate regulamentar s-au răspândit și la Egipteni, Sirieni, ba chiar și la Greci. Regelui Sueonilor fiindu-i atribuite opt fapte juridice, era imaginat la fel de impunător cu chipul măreț al Marelui Apollo. S-a demonstrat și de către Macrobius și de către alții că și Nemesis și Pan, ba chiar și Jupiter este totuna cu zeul Adad al Asirienilor și că toți aceștia sunt totuna cu Soarele. Atât tagma teologilor profani, cât și cei din ceata lui Orfeu, trag concluzia că toți acești zei egaleză Soarele. Pan este stăpânul suprem al substanței materiale universale sau zeu al întregii Firi. Denumirea acestui zeu vine din goticul Pan sau Fan.

§1. Și cum, în armonie cu Herodot, sună și codicele tipărit de curând, este nevoie, pentru mine

însumi, să mă pun la adăpostul aceluia pasaj lăudat din Herodot. Dacă până la Herodot nu s-a știut foarte bine cine a fost Zamolxis, acum se știe că a fost Get sau Got (deci, exact ca în lingvistică, operează și aici alternanța vocalică *e/o*, n.t.) pe care unii îl așează în rândul oamenilor, alții în cel al zeilor. Fie că se stabilește una sau cealaltă / sau amândouă /, întărește ideea că, dintr-un motiv sau altul, noi vom fi ceea ce părem scriitorilor. Herodot (IV, 96) a afirmat că Zamolxis a trăit cu mult înainte de Pythagora. Și nu se poate să fi fost altfel, de vreme ce Zeus care este cinstit la Goți (i.e. Geți) se dovedește a fi unul și același cu Zamolxis. Acesta a fost cultul primordial („o melista timwmeno, para toi Getai qeo to mhn palaion (palai ouk palaion) Zalmoxi Puqagoreio „, „Zeus la Geții din Antichitate a fost Zamolxis Pitagoreianul“), o spune Strabon (VII, XVI, p.m. 762). Iar Jamblicus (De vita Pythag., c. XXX) îl numește „megista twn Qewn par' autoi“ („cel mai mare și cel mai bun dintre zeii Geților“). Iar în Comentariile lui Casaubonus la Strabon (p. 298), dar și prin gura lui Platon - un trac de origine - se glăsuiește astfel despre acesta: „Alla Zamolxi legei, o hmetro basileu qeo wn „ („dar el zice că Zamolxis este regele și zeul nostru“).

(continuare în pag. 30)

KOGAION 2005 a tras cortina...

1.200 de participanți, două zile de dezbateri, 120 de lucrări, controverse constructive și prezentări de filme, personalități ale lumii științifice din țară și străinătate, toate acestea găzduite de excepție de

Compania Hotelieră INTERCONTINENTAL, două zile de excursie pline de ploaie, la cetățile din Munții Orăștiei, cam acesta ar fi bilanțul pe scurt al Celui de-al VI-lea Congres Internațional de Dacologie Kogaion 2005.

Părinte al celebrei de acum Milady Tărtăria, invitat de marcă al congreselor, profesorul Marco Merlini din Italia.

Popas la Tărtăria, la primul monument din lume închinat scrisului.

De la an la an, Sala Rondă devine tot mai neîncăpătoare pentru numărul mare de iubitori ai istoriei dacilor.

Macedoneanul Branislav Stefanoski, prezentând ultimul său volum dedicat dezlegării enigmelor istoriei.

Prezență inedită și onorantă la congres, luptător competent pentru propășirea dacilor, profesorul Timotei Ursu.

Despre misterele lumii dacilor cu Vladimir Brilinsky.

Satisfacție vizibilă și meritată pentru realul succes al congresului, pe fața doctorului Napoleon Săvescu organizatorul congreselor de până acum și de aici încolo, acea inimă care bate într-o singură direcție. Spre o istorie onestă a poporului român.

Conferința de presă care a precedat lucrările congresului cu dr. Napoleon Săvescu, inițiator și organizator și Luiza Jugănar, director PR al manifestării.

Profesorul Vasile Boroneanț, discretă, dar neprețuită prezență în bătălia pentru recâștigarea adevărurilor pierdute.

La standul Dacia Magazin a fost înghesuială mare.

... O va ridica din nou DECEBAL în 2006

(continuare din pag. 27)

§2. Pe acesta Laertius (cf. Cicero, lib. II, De Nat. Deor., p.m. 38) îl numește și *rono* (Timpul), reprezentând cursul și revoluția (întoarcerea periodică a) spațiilor și timpurilor. Prin examinarea cerului, a lui Saturn și a lui Jupiter, sisteme fizice bine organizate de altfel, după modul cum și le-au imaginat, au fost incluși în legende, mai mult sau mai puțin curioase. Mnaseas (a scris lucrări despre agricultură, n.t.), de pildă, afirmă că Zamolxis este cinstit ca zeu la Geți și este numit Cronos. Dar și Porphyrius (Vita Pyth. Ext.) arată că în scrierile vechi Zamolxis a fost cinstit la Geți în locul cultului lui Hercule. Astfel în scrierile Eddice, *Attin*, erou legendar al strămoșilor noștri, este numit Saturn. Și după cum la *Attin* cel cu un singur ochi, ca semănător, născător de Dumnezeu și tată al tuturor suntenerate toate aceste calități, tot astfel și lui Saturn, ca unul care se trage din seminție gotică (i.e. getică), i s-au atribuit puterea, rațiunea, natura și forța cea mai mare. Porecla lui, „cel cu un singur ochi“, (căci deși trăgea cu un singur ochi la țintă, săgețile erau dirijate foarte măiestrit), au luat-o și Sciții și Geții, fiind și ei numiți „cei cu un singur ochi“, adică *mwnofalmoi*, cf. Herodot (III, 106 și IV, 59). La Sciții vechi se numea *Qamimasadh* (pare să fie *Poseidon* la Sciți, n.t.), însemnând același lucru. L-am numit pe *Attin cel cu un singur ochi*, cu același sens, un învățat îl numește *monoculus* (cu un singur ochi), deși cu acest sens, cuvântul *monoculus* este barbar. Căci la latini sună cu totul altfel: la ei *monoculus* se numește cel care având un singur picior merge sărind într-un picior. Substantivul elin *kwla* se traduce în latină cu *crura* („picioare“). Totuși *monoculus* nu poate să fie clar explicat prin cuvinte barbare, deși ne-o garantează cuvântul *unoculus* (v. și Gell., N.A., IX, 4). Plautus (Curcul., III, 1, XXII și XXIV, Varr, VI, 2) este cel care s-a folosit primul de cuvinte din limbajul științific. La el *unoculus* este tocmai *cocles*. Spun *cocles* ca și *ocles*, adică „având un singur ochi“. Attius, în prima lui lucrare didactică, laudându-l

pe Gellius (N.A., III, 11), narează despre ciclop, în aceeași manieră și anume că a fost *unoculus*, că Baldur, adică Apollo ar fi fost fiul lui *Attin*, o declară și monumentele literare Eddice (Muqol. XX), precum și poemele skaldice (culegere de poezii ale Nordicilor realizată de Snorri Sturluson în secolul al XIII-lea, n.t.). Numele lui mai era folosit totodată și în locul lui *Hercule*, pentru că acesta se potrivea cu scrierile celor vechi. Cu numele de Hercules se desemna prințul și zeul militar care le Sueoni și la Goți a fost numit *Tyr*, i.e. zeul Marte. Assirienii însă l-au numit *Baalem*, cu un cuvânt persan, care în traducere nu înseamnă altceva decât Marte, zeul războiului (*polemwn Qeo*); așa apare la Greci și în Cronica Alexandrină, după cum ne-o arată Vossius (Chron. Alex. et Voss. Idol., I, 16). Și nici nu e de mirare că la Claudius (Sen. De mort. Claud. Caes.) cel mai puternic dintre zei se numește *Hercule*. Vezi și Seneca (Tyriis Melcartus) care îl numește: *rege puternic, rege zdravăn*. La Greci se numește *Arh* și la Plautus tot *Ares*. (Truc., II, VII și LIV). Cuvântul este folosit de personajul Geta. La Goți se spune *Ari miles, kat' exoiw* („mai înalt decât alții, superior altora“). Tocmai de aceea i-au pus pe seama lui 12 munci și în același timp i se atribuie 12 victorii; numărul 12, de bună seamă din respect pentru semnele Zodiacului și pentru tot atâția zei; să-l adăugăm și pe Diodor din Sicilia (Bibl. Hist., p.m. 153 și urm. P. 157). Despre coloanele lui Hercule vorbesc și Ovidiu (Metam., IX, 3) și Justin (II, 4) și Albricus Filosoful (De Deorum imaginib., XXII, despre Hercule) și Vossius (Th. Gent. II, 15). Sub numele de *Thura* se înțelege *Soarele* - cu toții sunt de acord. Iată ce găsim la Damascius: „*ton Kronon EL kai BHL eponomatousi*“, („Pe Saturn îl mai numesc El și BEL“). Același lucru spune și Servius. I se spune *Bel*, oarecum din rațiunea lucrurilor sacre, și Saturn și Soare. Prin același nume, la Babilonieni, Fenicieni și Perși, se înțelege *Soare* (este dovedit și de notele lui Hornius la Cornelius Nepos (Vita Miltiad., Serv. ad Aeneid, I). Aici chiar se deosebește cu totul justificat și cu

erudiție că chiar și ceilalți zei începuseră să se numească astfel. Din motivul de a fi mai bine distins de ceilalți i s-a spus *Bel-Samen*. De ce nu și *Loke* („luminat“) care la Scandinavi înseamnă Saturn, de aici sensul de „iradiind“, ca și la Greci *fainwn* („strălucind“). Descopăr că tot așa a scris și strălucitul Celsius (Comput. Eccles., p. I in Addendis la p. 76). Cu aceasta ai un acord admirabil. Căci îi crește faima prin oracolul de la Delfi, legat de afirmația „Troia nu ar fi putut fi supusă fără săgețile lui Hercule“, după cum cântă și Ovidiu (Metam., I, 13). Același lucru îl spune și Sofocle (Philoc.), dar mai prolix: *Bal, Ballur, Aballur* este unul și același cu Apollo¹¹, comp. și cu Ovidiu (Met. I). Fără îndoială că Soarele (i.e. Apollo), așa cum reiese din majoritatea scrierilor celor mai vechi și ale altora, este, cu un cuvânt actual, moderatorul tuturor fenomenelor și lucrurilor: este reprezentat ca patron al Muzicii; celor nouă Muze create de el și pe care el le guvernează, li s-a adăugat el, ca al zecelea. Acestui adevăr artistic i se adaugă scrierile celor vechi, referitoare la inventarea chitarei, *cea cu zece coarde* (v. și Homer, Il., a. p. 36 v. 36 și urm.; Hesiod, Theog., v. 94 și 95; Fulgensius Muqol, lib. LXIV, Diod. Sic., Bibl. Hist., p.m. 91 și urm., p.m. 235) unde Apollo trece drept inventator al chitarei și nu mai puțin al Medicinii, care printre celelalte științe, este mai ales o artă, în care se probează eficacitatea ierburilor de leac, urmărind atent creșterea, maturizarea lor, căci pentru sănătatea oamenilor și a celorlalte viețuitoare joacă un rol primordial. Iată ce spune Vergilius (Aen., c. XII) despre Apollo (în tălmăcirea lui George Coșbuc):

„Cel mai iubit ucenic al lui Phoebus la corturi venit-a,

Iapyx Iasidul, căci lui, pătimaș îndrăgindu-l Apollo,

Toate i-a dat oarecând, iscusințele sale, pe toate:

Cânt de chitară și glas de proroc și săgeți ucigașe

Vrând să lungească trăirea părintelui gata să moară,

Iapyx cu ierburi vroia să-i ajute pe-

ncetul să cate

Drumuri mai blânde..."

Și, puțin mai departe:

„Japyx bătrânul cu haina rășfrântă-ndărăț ca paeonii,

Multe puternice ierbi pregătește-n amestec cu mâna,

Leacuri făcând de-nzadar și degeaba cu mâna clătește

Fierul din rană, și-l prinde cu netede clește degeaba.

Toată-ncercarea e fără noroc, și-ajutorul lui Phoebus

Nu le sosește! ...“

(în aceeași traducere

a lui George Coșbuc)

A se compara spusele lui Vergiliu la adresa lui Apollo ca vindecător cu ajutorul plantelor medicinale, dar și ca artist multiplu, inclusiv ca poet, cu cele ale lui Tibull. (c. IV, Ad Phoebum, IV: „Vino aici și alină durerile gingașei fete,

Vino, o, Phoebus, aici, mândru de pletele-ți lungi!

Crede-mă, haide mai grabnic, căci nu-i regreta nici tu însuși,

Phoebus, frumusețea s-atingi cu alinătoarele mâini!

Fă ca să nu-i vestejească o ștearsă culoare candoarea;

Nici slăbiciunea să nu-i macine palidul trup!

Râul, oricare ar fi și de-orice cu tristețe ne temem,

Ducă-l în mare acum râul cu apele iuți!“

(trad. Vasile Sav, București, Ed. Univers, 1988), și c. II, Elegia IV și c. IV Paneg. ad Messalam), Propertius (c. IV De Urb. Rom., I) și Horatius (Carm., lib. IV, Ad. Apoll. et Dian. Carm. Saec.). Plutarh (Cur nunc Pyth. non reddat oracula carm., p.m. 402) o pomenește pe Pythia, preoteasa templului lui Apollo din Delphi, care în timpuri străvechi își formula oracolele în versuri. Altădată chiar și filosofii își alcătuiau dogmele și principiile în versuri; ca Orfeu și Hesiod procedau și Parmenide, Xenophan, Empedocle și Tales. Așa se face că zeilor li s-au dat diverse nume: Soarele a fost învestit cu diferite virtuți și principiile înțelepților s-au folosit de ele în totalitate. Macrobius, de pildă, (gramatic latin din sec. V, n.t.)

demonstrează că Apollo este zeu pentru că i s-a zis *Soare*. Chiar și pe Liber Pater cei vechi l-au considerat zeu. Și pentru că și *Dionuso* (în latină *Dionysus* și nu *Dionysius*, cum incorect spun unii) i.e. *Bacchus*, este *rusokomh*, adică *cu pletele de aur*, cum îl definește Hesiod (Theog. V, 947, conform opiniei scoliasului), iar scoliasul lui Horațiu (Od. 19) afirmă că Soarele, Apollo și Dionysos sunt unul și același personaj pentru că: după cum Apollo are nouă Muze, tot astfel Soarele are nouă cercuri, iar Dionysos este însoțit de corul Bachantelor care sunt tot în număr de nouă; la această idee aderă și Diodor din Sicilia (Bibl. Hist., p.m. 147); aici vor mai fi adăugați și Artemidor (lib. II) și Hyginus (Fab., c. CXXXI, CLXVII și CLXXIX). Și Diodor, în aceeași carte (p.m. 150), arată că în privința numărului Muzelor, scriitorii au păreri diferite; unii afirmă că au fost trei, alții nouă; la Homer sunt laudate cele nouă Muze de o frumusețe cu totul aleasă; tot atâtea la Hesiod (Theog., v. 76 și urm.) care trece în revistă și numele lor. De unde și părerea că cifra 9 reprezenta la antici ceva important, căci găsim sintagme de tipul *în nouă zile, în nouă cărți*, frecvente la cei vechi, afirmă Cicero (De Nat. Deorum, lib. III, p.m. 70) și Herodot (Hist., lib. IX), căci el și-a scris Istoriile în nouă cărți, dând, fiecăreia din ele numele unei Muze. Toate cele spuse până acum nu se potrivesc la zeii Marte și Mercur, pentru că (obiectul de cult) reprezentarea lor este alta decât cea a Soarelui, subliniază Macrobius (d.l., c. XIX). Cam de aceeași părere este și Strabon (c. XV spre final) care consideră că Marte poate fi pus alături de cel mai mare zeu al Perșilor; idem filologul belgian Lipsius, 1547-1606, (Not. Ad VI Annal. Taciti), argumentând că ar fi fost o greșeală trecută cu vederea; iar Bertram, comentatorul lui Strabon (in d. I Strabon), susține că în loc de „*on Persai sebontai Qewn monon*“ trebuie citit „*onper kai sebontai Qewn monon*“. Dintre toți zeii despre care este vorba aici, Carmanii (locuitori ai unei provincii omonime din Persia, n.t.), pe acesta singur îl cultivă; căci despre Perși, iată ce spune laudatul

autor: „Ei îl cinstesc pe Jupiter pe care îl situează într-un loc înalt din cer. Ei venerază Soarele pe care îl numesc Mithra. Idem Luna, Venus, focul, pământul, vânturile și apa.“ Dar și pe Aesculap pe care Macrobius îl mai numește și „Sănătate“ și pe Hercule și pe Isis căreia i se mai spune și Serapis și nu par să fie alți zei decât *Soarele* însuși despre care ne vorbește și Istoria ecleziastică al lui Ruffinus (Socrat. et Theod., Macrob. D.l. c. XXI). Mai adaugă-l și pe Herodot (c. II, cap. 156) și pe Diodor din Sicilia (Bibl. Hist., p.m. 7) și pe Plutarh („*peri Isiado kai Osirido*“, p.m. 374) unde se relatează că *Osiris* este Soarele, iar de către Greci i se spune *Sirius*. Litera *O* așezată în față la Egipteni desemnează cuvântul *întunecime*. Prin câteva interpolări, se spune că o putem numi pe *Isis* care este aceeași cu *Luna* și „ochiul lui *Horus*“; și dacă pentru ei cuvântul *Osiri* înseamnă „întunecat“, nu același lucru este pentru noi; după câte știm, toate acestea având direct același sens cu care sunt expuse de Plutarh în note (*peri Isido kai Osirido*, p.m. 374), - toate sunt scite. Pentru interpreți *Osiris* sau *Asiris* înseamnă Dumnezeu cel veșnic și a toate, cel care luminează mereu, se îngrijește de toate și le observă pe toate. Deci să avem înțelegere pentru strădania lor în a depune eforturi spre a deduce numele lui *Osiris*. (Dar, după cum știm de la toți autorii antici - Herodot, Strabon, Diodor - *Isis* și *Osiris* au fost regi în Egipt, soți și frați în același timp și li se cunosc exact și anii de domnie, fixați în cronologia lui Mercator; în plus, sunt și inscripțiile de pe mormintele lor, o vie dovadă a existenței lor pământene; sacerdoții au făcut din ei, după moarte, niște zei, n.t.). Se trece cu vederea acum ce anume se înțelege prin numele de *Osiris*, *Isis*, *Horus* și *Typhon* (este și numele unui rege al Egiptului antic, dar și zeu al râului la Egipteni, dușman și ucigaș al lui *Osiris*), căci după cum arată Athanasie Kircherus (Oedip. Synt., II, c. 6) de la Synesios (poet, orator și filosof grec, 370-413, n.t), dar și de la alți scriitori, aceste nume ar ține de conceptul de filosofie morală.

marile mituri indo-europene și că Dacia a fost centru de civilizație al indo-europenilor.

*

1 De reținut forma Basaraba și nu Basarab este cea care se întâlnește în cronici și hrisoave, deci cea corectă
2 N. Densusianu, Dacia preistorică, Ed. Meteor, 2000, p.56.

3 B.P. Hasdeu, Istoria critică a românilor. Ed. Minerva, 1984, pg.94-138 și celelalte

4 V. Lovinescu – Dacia Hiperboreană, Ed. Rosmarin, 1996, p.58

5 V. Lovinescu greșește crezând că Basarabia este o formă coruptă din Ban-Saraba

6 M. Eliade, De la Zalmoxis la Genghis-Han, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p.137

7 Puerava-Paurava este un nume propriu armănesc, adică dacic. O familie de armâni numită Puerava se află în prezent în Tulcea

8 N. Berciu, Arta traco-getică, Ed. Academiei, 1969, p.33

9 Danila Icze – Dicționar sanscrit-român, Ed. Universității București.

MITUL SARABHA ÎN SIMBOLISTICA TEZAUURULUI DE LA AGIGHIOL

(continuare din pag.23)

Asemănarea dintre coarnele cervideelor și structura de lemn a acoperișului caselor la români este evidentă: *cosoroaba* seamănă cu coarnele unui *sarabha*, pe când căpriorii seamănă cu coarnele unui cerb obișnuit. Un neam constructor de case nu putea fi unul migrator, ceea ce ne îndreptățește să credem că acest mit este unul autohton, extrem de vechi, precum am arătat.

Câteva concluzii:

- Existența unei caste sacerdotal-regale, numită *Bha-Sarabha* în societatea dacică, se susține nu doar lingvistic ci și arheologic.

- Voievodul Basaraba nu trebuie căutat în evul mediu ci în perioada dacică de dinaintea lui Burebista.

- Tradiția sacerdotal-regală s-a păstrat nealterată la daci și ea a ieșit la suprafață după un mileniu de la agresiunea romană, de data aceasta sub o haină creștină.

- Nu există nici o ruptură între societatea feudală valaha și societatea geto-dacică, iar cei care au văzut în numele Basarabha o etimologie cumană au greșit.

- Regele înmormântat la Agighiol-Tulcea în sec. IV î.e.n. a făcut parte din casta Sarabha, ca dovadă reprezentarea mitului în cauză pe

obiectele de argint ce i-au aparținut.

- Basaraba este un cuvânt compus din *bha* și *sarabha* însemnând „*Cel asemeni unui Sarabha*“.

- A existat pe teritoriul Daciei, în perioada hiperboreană, un centru spiritual universal condus de un monarh-sacerdot, numit *Bha-Sarabha*.

- Cuvântul *cosoroabă*, din limba română, arată că avem de-a face cu un mit autohton al unei populații sedentare, constructori de case. Este încă un argument că aici s-au format

